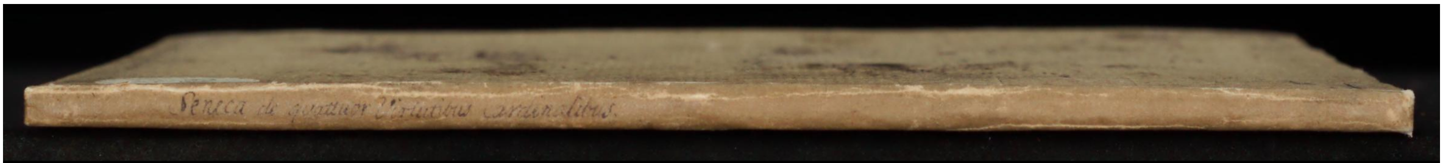
227
E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

LEIPZIG,
T. O. WEIGEL.

227 E 62

NKr 1892

CA(D) 1514a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

I
T.

Zwolle, Peter O. S. v. Breda.
~~Daventer~~ ~~Jacob~~ Breda
uitin. Sec. XVI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Seneca de quattuoꝛ virtutibus Cardinalibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

SEneca cordubenſis: philoſophus: vir doctiſſimus
Stratini ſtoici diſcipulus Lucani poete patruus
rhome claruit tēpore Neronis impatoris: cuius et
pceptor fuit. Hui⁹ tpe glorioſi aplī Petr⁹ ꝛ Pau
lus rhome predicabant. Fuit autē Seneca vite ho/
neſte: magne abſtinētie: et cōuerſatōis vrbane: ꝛ mo
dici ſomni. Cū igit Seneca et multi de domo ceſaris ad paulū
confluerent: pre ceteris ipſe beato Paulo familiaris erat: prop/
ter diuinam ſcientiam quam in eo viderat: vt vix ſe ab eius col/
loquio tpare potuiſſet: et quando cum eo ore ad os loqui nō po
terat. frequentib epiſtolis datis et acceptis eius amicabili col/
loquio fruebatur. Scripta quoqꝫ pauli coram ceſare legit: et in
cunctis eum amicabilem reddidit. Senatus etiam de paulo al
ta ſentiebat Hic Seneca cōtinētiſſiē vite fuit: quē beat⁹ Hiero
nymus ſāctorū catalogo annumerauit: illis epl'is pnocatus que
legūtur pauli ad eum: et ipſius ad paulū. Hic ante bienniū ꝙ
petrus et paulus a Nerone coronarent martyrio: taliter interfectus eſt. Ipſe em̄ Nero quadā die reſpiciens Senecā: et ꝓbe/
ra que ſibi in puericia intulerat ad memoriā reducens infremu
it: ac tāqꝫ iniuriaruꝫ vltionē expetere de illo cupiens. precepit. vt
quodcūqꝫ genus vellet mortis ſibi eligeret. Seneca ergo quaſi
ſuaue genus mortis arbitrās in balneo mori: inſciſionē vtriuſqꝫ
vene brachīj elegit.

Item Seneca nō dr quaſi ſe necās. Nam nihil reſpiciēs ad
malū operatur malū: Seneca autē moraliſſimus erat: quare ſi
ſeipm necaſſet moralitatē exceſſiſſet: ſed dr quaſi ſenio neno che
ra id eſt vtilia documēta: ſcꝫ pūtis libri quē in ſenectute ſua cō/
poſuit. vel ſi debet exponi quātum ad eius interitū hoc vocabu/
lum ſeneca: tunc dr ſeueritate neronis cadens. Nam nero ipm̄ i/
terficere volēs: pmiſit ſibi vt eligeret ſibi mortē: et ſic ſibi ipſi ele
git pmiſſionē ſanguis cuiuſlibet vene in balneo: vt leniori mor
te obieret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Incipit liber lucij Annei Senece de formu-la honeſte vite: vel de q̄ttuor ꝟtutib⁹ cardinalib⁹

Quattuor ꝟtutum ſpecies: multoꝝ ſapientuꝫ ſententijs diffinite ſūt: q̄bus animus humanus cōptus: ad hōeſtatem vite poſſit accedere

Gn̄alia ī p̄n⁹ libri cōſiderā-de.

Pro gn̄ali noticia p̄ntis libri: iſta ſunt tenēda que cōiter circa initia librorū dicunk. Vn̄ ſciendū ꝙ noticia p̄ntis libri moralī phie ſupponik Et titul⁹ hui⁹ libri ē: Liber Lucij Annei Senece de formula hoēſte vite: vl' de q̄ttuor ꝟtutib⁹ cardinalibus. Sz itētio ē velle tradere librū de q̄ttuor ꝟtutib⁹ cardinalib⁹ Sz vtilitas ē: ꝙ cogit̄ his fructuoſe hoēſtiſſiē vnuſq̄ſqꝫ ſuā vitā regere poſſit. Sz de cauſis ē notādū Vn̄ cauſa mātialis p̄ꝫ ex ſequētib⁹. Cā āt efficiēs nō multū curāda ē vt infra patebit de officio prudēt̄. Nō te moueat dicētis autoritas. Dicit t̄n̄ cā efficiēs venerabilis ſeneca: Sz cā finalis ē vt ea noticia hita ſtatū p̄nt̄ vite morib⁹ ḡtiſſimis et ꝟtutib⁹ ſup̄mis exornare poſſim⁹: ꝛ tandē p⁹ hāc vitā rōne ꝟtutū et p eoꝝ merita vitā ſempiternā cōſeq̄ mereamur. Quattuor ꝟtutū ꝛc̄. Iſte liber intitulak liber Senece de formula hoēſte vite: de cui⁹ ſubiecto vtilitate et cauſis viſū ē Vult ḡ: ꝙ t̄m q̄ttuor ꝟtutes cardinales: p ſententias phoꝝ ſapientū deſcripte ſūt: q̄ꝝ ꝟtutū aſſuētia hō adornat⁹ ad hoēſtatē vite et hūane felicitatis glāz poterit ꝑuenire

Harum āt p̄ma eſt prudētia. Secunda magnanimitas: Tercia cōtinentia: Quarta iuſticia: Singule igik harū his officijs q̄ ſubt⁹ annexa ſunt: honeſtum: ac b̄n morigeratū efficiunt virum

Iſta eſt ps in qua autor reddit auditores attentos: ponēdo certū numerū ꝟtutū cardinalium ad earum ordinē oſtendēdū: dicens quattuor ſunt ꝟtutes cardinales: vt patet in littera: qꝛ ſecundū gregoriū ſuper Ezechielem omelia .iij. quattuor virtutes cardinales accipim⁹: dum eoꝝ ordinē cuſtodimus. Nota ꝙ iſte q̄ttuor virtutes nominank tribus noīb⁹ Primo eīn nominank p̄ncipales. Secūdo cardinales Tercio gn̄ales Principales: ex pte paſſionū et opationū Sed cardinales dicunk ꝙ

Nota virtutū cardinaliū.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

tota vita hūana ſcdm moralitatē vnita ē in his quattuor vtu/
tibus Sz gñales ideo: qz mot9 et actus aliarū vtutū pricipā.
tur a ſecūdarijs vtutib9 moralib9 reſpectu cui9 dicūt ſpeāles ſub
annexe. Singule igitur. Illa ē tercia pars ꝓhemij: in q̄ Se/
neca reddit autores beniuolos: oñdēdo vtilitatē illarū q̄ttuor v
tutū q̄ ſtudēde et ad diſcēde ſunt iō: qz ipe cū earū operationibus
hoīez hoēſtū z bñ morigeratū faciūt: vtz in littera. Etiā iō qz il
le virtutes dñr bona aie q̄ maxime bona ſunt. x. ethi.

De prudentia.

**Quiſquis ergo prudētiā ſeq̄ deſideras: tunc
recte per rationē viuas: et oīa prius exiſti/
mas et ꝑpendas: et dignitatē rebus nō ex opinio/
ne multorū: ſed natura earundē conſtituas**

Iſta eſt pars executiua: in q̄ mgr̄ ꝓſequitur dtminare de diuer
ſis vtutib9. Et ſpēalit̄ pmo tractat de prudētia: ponēs de eadē
diuerſas doctrinas: ſicut patebit in ꝓceſſu. Unde igit̄ primo
q illeho q̄ deſiderat imitari prudētiā talis debet regulariter vi
uere ſcdm dictamē recte rōnis: ſic: q nō deficiat a virtutē via: qz
rō ſemper deꝓcatur ad optiā: pmo ethicorū. Et iō qñ nō regulat̄
actu rōnis/ iprudēter ducit vitā hui9 mūdi: eo q talis beſtialiter
viuit. Uñ ex eo q hō ſequtur vſū rōnis dr̄ eē digniſſima creatura
rū Sic ecōuerſo hō nō ſequēs rōnē ſz ſenſualitatē peior ē beſtia

**Nam ſcire debes: q quedā ſunt que vident̄ eē bōa
et nō ſunt: et quedā nō vident̄ eē bona: et ſunt. Que
cūq3 āt de trāſitorijs poſſides nō mireris: nec mag
ni precij exiſtimes: qz caduca ſunt. Nec apū te que
habes tanq̄ aliena ſeruabis: ſed ꝓ te tanq̄ tua di
ſpēſes: et tanq̄ tuis ſp vtere**

Hic autor in iſta ſentētia duplicia pōit. Primo nāq3 ſubdit
correlariū ad emēdationē pdictorū: ibi. Nā ſcire dēs. Dicēs q q̄
dā videntur eſſe bona ſcdm eſtimationē vulgarū: vt ſunt bona

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

fortuna: ſcʒ diuitie ⁊ hõres: q̃ tñ nõ ſũt bõa: qꝛ ĩpediũt a ſũmo bono. Et ꝙ q̃dã videꝛ eẽ mala ſcdʒ vl'gares: vt ſũt ſciẽtia ⁊ vt⁹ que tñ nõ ſunt mala: imo ſimpliciꝛ bõa. Et iõ nõ dẽm⁹ inſpicere opiniões vulgariũ qꝛ vulgares veritatẽ nõ cognoſcũt: iuxta dictuʒ Boetij Li. iiij. proſa iiij. dicẽtꝫ Nequũt eĩn oculos tñbris aſpect⁹ ad lucẽ ꝑſpicue veritatis attollere. Siĺes qꝛ ſunt auibus: q̃ruʒ intuitũ nox illũinat: dies cecat. Secũdo ſubiũgit duplicia bõa ibi. q̃cũqꝫ autẽ ⁊c. Volẽs ꝙ quedã ſunt bona trãſitoria ⁊ de his dr: ꝙ prudẽs nõ dẽt ſuper his mirari id eſt magnã curaʒ habere qꝛ labilia ſunt per phũm quarto phiſicoꝝ. Oĩa que ſunt in tẽpore: labunꝛ ⁊ corrũpuntur cũ tẽpore Alia ſunt bona eterna ⁊ perpetua: et de his dicit que apud te habes. i. in te. Et de illis dicit Boecius metro primo

Si igiꝛ prudentiã amplecteris: vbiqꝫ ideꝫ eris. Et ꝓut tẽporis rerũqꝫ exigit varietas: ita te accõmodes tẽpori. Nec te in aliq̃b⁹ mutes: ſʒ poti⁹ aptes te. Sicut manus que eadeꝫ eſt: et cũ in palmã extenditur et cum in pugnum conſtringitur

Hic põit et tãgit ſtabilitatẽ prudentis qui in ꝓſperis nõ extolliꝛ: nec in aduerſis impaciẽtia nõ turbaꝛ vel ꝯturbatur Nam ſcdʒ phũm in ethicis Prudẽs dẽt ſe habere ad modũ tetragoni i. corporis quadrati Nã ſicut corpus quadratũ ad quãcũqꝫ partem vertitur: ſemper manet idẽ et firmũ Sic homo prudens q̃libet tempore et loco: idem et firmus manẽs abſqꝫ reprehẽſiõe ſecundũ exigentiã temporũ et reruʒ mores ſuos poteſt mutare: nec in vllo mutatur: ſed poti⁹ ſe tempori coaptabit. Sicut hic ponit vnam ſimilitudinẽ. Sciendũ circa litterã ꝙ prudentia ſic deſcribitur Eſt recta ratio rerum agibiliũ. quinto ethicorũ: Vel ſic: Eſt bonorũ et malorũ cogitatio: cum electiõe vnius: ſcilicet boni: ⁊ cum abiectione alterius: ſcilicet mali: cum malũ nõ cadit ſub electione mali. Et ergo illa autoritas: inter duo mala minus malũ eſt eligẽdum: intelligitur ſic. Si duo mala obijciũtur: minus eſt eligendũ: maius vero fugiendũ q̃d prudentis

Prudentis propriũ eſt: examinare conſilia multorum et nõ cito facili credulitate ad falſa ꝓlabi.

Hic Seneca poīt ꝯditiōeʒ ipſi⁹ prudētis Uolēs ꝙ prudens q̄rere dēt ꝯſilia multoꝝ: ꝛ nō ex ꝓpria ꝑſūptiōe in errorē cadere. Jllud idē docuit Ariſ. vt dicit Ualeri⁹ maxim⁹ li. vij. Ariſ. āt Calliſthenē auditorē ſuū ad Alexādꝛū mittēs: monuit vt cū eo aut q̄ꝫ rariſſime aut q̄ꝫ iocūdiſſime loq̄reꝛ: qñ ꝓmo ſalubria cōſilia a gerꝫ: qꝛ (vt ait Bernard⁹) Judiciū ē diſcernere qḋ liceat vel nō liceat Cōſilij aūt ꝓbare qḋ expediat: qꝛ ad prudētiā hoc ptinꝫ ꝯſiliari: vt dicit beat⁹ Thomas in ſcḋa. ij. p. xlvij. arti. vi. Ad prudētiā ptinet rōe ꝯſiliari Et hec cōditio eliciꝛ ex. vi. ethi. vbi dꝛ. Uideꝛ āt prudētis poſſe ꝯſiliari: nō q̄dē ad partē puta ad ſanitateʒ ſiue fortitudinē: ſꝫ ōnino ad totū bn̄ viuere

De dubiis nō diffinias: ſꝫ ſuſpēſaꝫ tene ſn̄tiā Nihil inexptū affirmes: qꝛ nō oē qḋ viſibile ē ſtati verū ē: ſicut ꝫ ſepi⁹ qḋ ꝓmū incredibile videꝛ: nō cōtinue eſt fl̄m. Crebro ſiqdē facie mēdacij veritas retinꝫ Crebro ſiqdē mēdaciū ſub ſpē vitatꝭ occultaꝛ. Nā ſicut aliq̄tiēs triſtē faciē ſiue frōtē aduerſaꝫ amic⁹: ꝫ blādā adulator oſñdit Sic viſibile coloraꝛ vt fallat: vl' vt ſurripiat conatur

Hic autor poīt aliā ꝯditiōeʒ ſapiētꝭ q̄ ſuari dēt i cauſis icertꝭ Uolēs ꝙ prudēs hō nō dēt diffinire ſeu notificare dubia: ſꝫ ptrahere ſnāꝫ donec vitatē experiri poterit: qꝛ (vt ait autor Quiꝫ qꝫ clauiū) prudētꝭ mos ē varias iq̄rere cāꝭ: vt valeat mētē certificare ſuā Jdcirco nō dēt affirmare icognita / qꝛ ex h̄ poſſꝫ in errorē cadere Et rōeʒ ſubiūgit: qꝛ nō oē qḋ ſiꝑ iudiēʒ veri hꝫ: verū h⁹ ē. Nec oē qḋ videꝛ eē fl̄m: icredibile ē: qꝛ mēdaciū ſpē vitatꝭ ſepe occultaꝛ: ꝛ ecōuerſo. Tulli⁹ autor ē in paradoxis (cū inq̄t) Nihil ē tā icredibile: qḋ nō dicēdo fiat ꝓbabile Nihil tā horridū: tā icleū qḋ nō r̄ſplēdeſcat orōe. Et h̄ oñdit h̄ Seneca a ſigno: qꝛ ſic interdū aic⁹ oñdit faciē iratā adūſū aicū: attñ h̄ nō fcit ex rācore: l' cā odij: ſꝫ cā correctois: qꝛ ꝓcedit ex bono fūdamēto: qꝛ itriſec⁹ ver⁹ ē licꝫ appaꝛat extriſec⁹ hrē frōtē adūſā. i. iimiciciā. Sꝫ dceptor ſiue adulator mlꝭtotiēs oñdit faciē aicabilē: qḋ ꝓcedit ex fōte odij: qꝛ ſēper dcipit aut dcipere q̄rit Sic viſibile mlꝭtotiēs coloraꝛ: vt

aſſumat faciẽ veri. Prudẽs aũt dẽt eẽ caut⁹: ⁊ nõ facil' ad credẽdũ qꝛ h̄ vicioſũ ẽ vt dt Ouidi⁹ in li. faſt. ſꝫ nos i viciũ credula ṽba ſu m⁹: Quaſi diceret: ex q̄ nos cõis ꝑpl'ꝰ ſum⁹ faciles ad credẽdũ ⁊ ergo in vicio ſum⁹: prudẽs aũt dẽt inquirere cauſas.

Si prudẽs eẽ cupꝫ: i futa ꝓſpectũ itẽde: ⁊ q̄ aĩo tuo

cõtigẽ pñt cũcta ꝑpõe. Nihil t' ſubitũ ſit: ſꝫ totũ an

cõſpicias. Nã q̄ prudẽs ẽ nõ dt: ego nõ putaui q̄d ẽ

h̄ fieri: qꝛ nõ dubitat ſꝫ expectat nõ ſuſpicat̃ ſꝫ cauet

Poſtq̄ꝫ Seneca in p̄cedẽtibꝰ oñdebꝫ doctrinã quõ ſapiẽs nõ debeat eẽ facilis ad credẽdũ: ſꝫ dẽt certitudinalit̃ indagare ṽitatẽ Iuxta illud Proſperi. Nõ pateãt faciles rumoribꝰ aures. Os neſcire iuuat credere min⁹ liceat: h̄ oñr ↄtinuãdo dt: q̄ prudẽs dẽt ꝓſpicere ea q̄ futura ſũt: et iuxta h̄ ordinare negociũ ſuũ Hoc idẽ vult Ganfred⁹ in poetria noua: cũ dt Precurrãt oculi greſſus: p̄conſule mentẽ. Et vires metire tuas: ſi fort' es: aude grãdia. ſi fragilis hũer' ipone minora. Que ṽba nil aliud p̄tẽdũt: q̄ꝫ q̄ ſapiẽs dẽt p̄cõſiderare oculis ⁊ mẽte greſſus .i. illud q̄d aggrediat̃. Et iuxta vires ⁊ ṽtutes ordinare dẽt: Tulli⁹ autorẽ in officiõꝝ libro p̄mo. Magni ingenii ẽ cogitatiõe p̄cõſtituere et ordinare q̄ euenire pñt Quia vltima raro correſpõdẽt p̄mis (vt ait Boeci⁹ de diſci. ſcola. in fine) Pria licet q̄n q̄ꝫ ſalua fiãt indicia. vltia tñ alteri⁹ ſapor' coinq̄namẽta manebũt Infert ſeneca in texto q̄ prudẽti nihil ſubditũ dẽt eẽ Qꝛ mlta mala ↄtigũt ex ↄſilio veloci. vt dicit Agellus in ſpeculo ſtultoꝝ. Rebꝰ in ãbiguis q̄tiẽs fortuna laborat Cõſiliũ p̄ceps nõ dꝫ eẽ nimi' Impet⁹ vt memini q̄uis ẽ male cũcta miniſtrat. Si male cũcta q̄ nec vlla bñ. Jõ prudẽs hõ ſingula dꝫ ſemper ꝓſpicere ne in maloꝝ finẽ terminauerit: Ne dicat ergo nõ putaui q̄ hoc ↄtingere debuit qꝛ nõ p̄tinet ad prudentiã ſeu ad prudentẽ qꝛ prudẽs nõ dubitat ſed expectat bonũ. non opinatur ſed cauet. id eſt caute agit

Cuiuſcũq̄ꝫ cãm facti inq̄re: ⁊ cũ initia rerũ inuene

ris exit⁹ cogitabis. Scit ↄ te in q̄buſdã debẽ ꝑſeue

rare q̄ incepiſti Quedã ṽo nec incipe dẽs in q̄bꝫ ꝑ

ſeuerare noxiũ ẽ Prudẽs fallẽ nõ vult nec falli põt

Boni eſt viri etiã in morte neminē fallē Opiniões
tue ſint iudicia· Cogitatiões inutiles: et vanas: ve
lut ſomnio ſiles: nõ in mentē recipias: quib9 ſi ani
m9 tu9 oblectauerit: cũ oĩa bñ diſpoſueris: triſtis
remanebis: ſʒ cogitatio tua ſtabil' et firma ſit ſiue
delibēt ſiue q̄rat: ſiue cõtēplet' ⁊ nuñq̄ recedat a vero

In iſta pte autor põit aliud officiũ prudētie qđ reſpicit origi
nē in actu. Vñ iueſtigare cãs rerũ: ē ꝓpriũ prudētis. Teſtis ē au
tor q̇nqʒ clauiũ (cũ đt) Prudētis mos ē varias inq̇rere cãs. Et
Virgili9 ſcđo georgicoꝝ Felix qui potuit rerũ ꝯnoſcere cauſas
Tũc ibi Cũ initia reꝝ inuenerꝭ ⁊c. Põit notabile: ꝑ quo facit
phs ſecũdo de aĩa. Juſtũ eſt õnia a fine denoĩare. ⁊ Gãfred9 Si
bñ ſuccedũt nõ ṗma ſʒ vltima ſpectas A caſu deſcribe diē nõ ſol'
ab ortũ. Et alibi. ꝙ cõplere nequis principiare caue. Metriſta.
Quicq̇d agas: prudēter agas: et reſpice finē. Quia finis eſt opti
ma cauſa. Et cui9 finis bon9: ipm̄ q̄ʒ vanũ eſt   Sʒ ibi Scito
ꝙ in q̄buſdã ⁊c. Autor põit alia officia prudētie q̄ꝫtuʒ ad ſermo
nē: ibi. Sermo quoqʒ   Sciendũ eſt ꝙ inter oĩa opera agēda
in oĩbus reb9 quedã ſunt vtilia et bõa: q̄ incipiēda ſunt ⁊ ad finē
deducēda. Sʒ alia ſunt opera vicioſa: in quib9 nõ ē ꝑſeuerãdũ.

Sermo q̄ʒ tu9 nõ ſit ianis: ſʒ aut ſuadeat/ ã moeat
aut cõſolet' aut p̄cipiat lauda pce· vitupa pci9 Nã
ſic' repheſibil' ē nimia laudatõ: ⁊ imodrata vitup
atio: illa ſiq̇dē adulatõe: iſta v̇o malignitate ſuſpe
cta ē· Teſtioniũ v̇itati nõ amicicie reddas. Cũ cõſi
deratiõe ꝓmittas: ſʒ plenius q̄ꝫ promiſeris preſta.

Hic Seneca põit aliđ officiũ prudētie qđ r̄ſpicit ſmonē pru
dētis dicēs: q̄lit' prudēs dēt r̄gere ſuũ ſmonē: d. ſmo prudētꝭ nõ
dʒ eē ianis   Vñ nota ꝙ ſmo van9 ⁊ ianis đr: q̇ ꝓfert' ſine vtili
tate ꝓferētꝭ ⁊ audiētꝭ: dc q̄ hõ tenet' reddere rõeʒ in die nouiſſiõ
Vñ puer. x. Qui moderat labia ſua. h prudētiſſim9 eſt. Cui etiã

Quis ſer mo va9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

cordat Cato. d. Uirtutē primā puto cōpeſcere linguā. Sz ibi Lan. parce. ꝛc. Hic pōit tria officia prudētie per ordinē. ꝛ vult ꝙ prudēs hō laudet aliquē parce ꝛ moderate vtꝫ in textu.

Si prudēs es: animꝰ tuus tribꝰ diſpenſet tpibꝰ: p̄ ſentia ordina: futura ꝓuide: p̄terita recordare. Nā q̄ nihil de p̄teritis cogitat: vitā ꝑdit Qui de futuro nō meditatur: fatuꝰ et obliuioſus appellat: et i oīa incautus incidit. Preponas igit in aīo tuo futura bōa ꝫ mala vt illa ſuſtinē poſſis: ꝛ illa moderare

Hic pōit aliā officiū prudētie reſpiciēs quēlibꝫ hoīeꝫ volētē eē tutū ꝛ ſecurū. Et facit duo: p̄mo pōit modū in q̄ docꝫ hoīem eſſe circūſpectū ꝛ ꝓuidū Scđo eiuſdem modi cām ſubiūgit. ibi. Nam q̄ nihil ꝛc. Quātum ad primū vult autor: ꝙ q̄ vult eſſe prudēs ille debet aīm ſuū limitare tribꝫ dr̄ītijs tempoꝝ. Debet eīm primo ordinare non ſolum ad ſuam vtilitatem ſed etiam ad aliorum p̄ntis Scđo cauta conſideratione ꝓuidere debet ea q̄ ſunt futura. Tercio cautior exiſtat in p̄ntibꝫ ꝛ futuris. Debet eīm memorare ꝛ retinere ea que p̄terita ſunt. Ubi nota ꝙ recordatio p̄teritorum valet nobis ad tria. Primo. propter p̄ntis vite conſeruatioēm. Scđo ꝓpter p̄ntis vite emēdatioēm. vt dr Bāfredus. Tertio ꝓpter p̄ntis vite ſagationem ꝛ ordinatioēm. Nā preteritoꝝ cogitatione vtile prebet conſilium in futuris.

Tūc ibi. Preponas igitur. Autor pōit aliā ꝯditioēm prudētie per modū ꝯclōnis ex p̄miſſis habitꝫ volēs ꝙ prudēs debet animo ſuo p̄ponere tā bona qꝫ etiā mala. Bona iō: ꝙ ipſe ſapiēter moderare poſſit: ſe nō nimiū extollēdo Mala ideo: ꝙ ea patiēter tolerare poſſit: et ſe nō nimiū ꝯturbādo: qꝛ futura (vt inqt Ariſ. de Regimine p̄ncipū) ſi p̄ſciantur leuius tolerantur

Nō ſp in actu ſis: ſed interdum animo tuo requiē dato: ꝛ reqes illa plena ſit ſapiētie: ſtudijs ꝛ cogitatōibꝰ bōis. Nā prudēs nunꝙ ocio marcet: hꝫ autē aliqñ animum remiſſum: ſꝫ nunꝙ ſolutum

Hic ſeneca poſt aliud officiū prudētie. volēs ꝙ nō ſꝫ opꝫ pru-
dentē eē in actu .i. in cōtinuis ſtudijs ⁊ imaginationibꝫ: ſed ali-
qñ aīo ſuo refrigeriū p̄ſtare p̄t per gaudia: ſolacia: ⁊ cōuiuia ſꝫ mo-
derata nō nimia. q̄ı ōē nimiū v̄tit̄ in viciū. ſcđo ethicoꝝ. ⁊ iō e-
tiā phūs. iiij. ethi. capi. de eutrapelia. ſic dicit. Videt̄ āt lud⁹ ⁊ re-
q̄es hōī in vita eē nēcāria: ꝓpt̄ hoc etiā Seneca ep̄l'a decimaq̄n-
ta ad lucilliū ſic ait Neqꝫ ego iubeo te ſēper imminere libro aut pu-
gillaribꝫ: dandū ē aliqđ interuallū aīo. ita tñ vt nō reſoluat̄: ſed
remittat̄ Sed ibi: Prudēs ēm̄. Hic ſubiūgit aliud officium
prudētie: volēs ꝙ prudēs nūq̄ꝫ dēt eē datus ocio: q̄ı ocia p̄uas co-
gitatioēs generāt et voluptuoſas ꝺlectatōēs. Quare dicit Ala-
n⁹ in p̄uerbijs. Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flāmas.
Et carnis mot⁹: ocia: vina: dapes. Sil'r Ouidi⁹ de remeđ. aōꝛ.
Queri̇t Egiſt⁹ q̄re ſit fact⁹ adulter In p̄ōptu cā eſt deſidioſus
erat. Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus. Debꝫ tñ prudēs in-
dū hr̄ē aīmū remiſſū: ſꝫ nūq̄ꝫ ſolutū: q̄ı ſolut⁹ plen⁹ ē pigritia

Nam tarda accelerat: ꝑplexa expedit: dura mollit tēperat aſpera: ardua exeq̄t̄ Scit ēm̄ quid qua via aggredi debeat ſua Et ſingl'a cito cognoſcit: recte a diſſicte videt: cōſilia peritoꝛuꝫ ex aptis obſcura exti mat ex ꝑuis mag̃: ex ꝓrim̄ remota ex ꝑtib⁹ tota.

Hic ɔñr poīt act⁹ et quedā opa ipſi prudēti āne[x]a. Volēs er-
quo prudēs ociari nō debet vt dcm̄ ē in precedētibꝫ: ſed actus h'
in littera poſitos diligēter dēt ꝓſequi et exercere. videliꝫ: ꝙ tar-
da et neglecta feſtināter ipleat Difficilia expediat ⁊c. vtꝫ clare in
littera. Et illoꝝ actuū ſubiūgit rōnē ibi Scit ēm̄ ⁊c. Volēs
ꝙ prudētis ꝓpriū eſt: ꝙ ſciat quō: et q̄liter: et qua via aliqđ op⁹
aggrediendū eſt: mꝫ facili. ſingularia ꝑitoꝝ cōſilia cōſiderando
et apertis ignota: ex minimis ardua: ex p̄ximis lōginqua: ex ex
ꝑtibus tota elucidat

Nō te moueat dictēis autoꝛitas: nec q̄s dicat: ſꝫ qđ dicat̄ attēde. Nō ēm̄ [illegible] ſꝫ quib⁹ placeas cogi tas Jd q̄re qđ inuenire poſſis Jd diſce qđ ſcire potes

Id opta qđ coram bonis ⁊ honeſtis optari poteſt
Nec te altiori rei applices. in qua ſtare tibi tremen,
dum ſit. et deſcendere cauendum

Poſtq̃ Seneca in priorib⁹ dixit: quō prudēs debet ſe habe
re in proprijs ſmōib⁹ ⁊ cogitatiōib⁹: futurorum pmeditatiōib⁹: preteri
torum recordatiōib⁹. Hic ꝯñter docet quō prudēs ſe hrē debet ad
aliorum ſmōēs: ſcȝ fidem. ⁊ credulitatem adhibēdo. Et pōit ſex offi
cia in lrā illa prudētẜ. Primū eſt ꝙ homo prudēs nō creduli
tatem adhibet ſmōi: principaliter ex famoſitate ipſi⁹ loquētẜ: ſed
ex veritate ſermōis q̇ profert. Cicero autor eſt cū ait Nō eſt credē
dum ꝯſiderādūq̃ꝫ qđ q̇s loq̇tur. ſed illud qđ q̇s ſentiat. Se
cūdum eſt. ꝙ prudēs debet q̄rere ea que hrē pōt. ⁊ nō illa que nō
Cato Qđ potes id tēta opis ne pōdere preſſus. Succūbat labor
⁊ fruſtra tentata relinq̄s. Tullius Abſurdū eſt inq̇rere qđ habe
ri nō pōt. Ideo accipiēdū eſt ⁊ tm̄ eſt qđ pōt haberi Terciuȝ
ꝙ prudēs cogitat ꝙ placeat aliq̇b⁹ hoīs nō multis. Vñ Lūcris
q̇ placeat credo ꝙ nō mō viuat. Quartū. ꝙ prudēs inueſtigat
illa ſcire q̄ licita ſunt ad ſciēdum. Cato. Mitte arcana dei celuȝ
ꝑquirere q̇d ſit: Cū ſis mortalis q̄ ſunt mortalia cura. Quītū
ꝙ prudēs homo debet optare ⁊ vtilia ⁊ bona. Iuxta dictū ariſt.
in de regimīe principū. Dirige cogitatiōes bonas tuas in bonuȝ
Sextū: ꝙ prudēs homo nō debet ſe exaltare vltra honorem
q̄uo dign⁹ non eſt. nec applicare negocio cui ſatiſfacere nō poteſt
ne cū ſcandalo recedat a dignitate. Alan⁹. Arbor late ramās nō
firme ſtat imo. Cū ramis facili corruit icta noto.

Tunc cōſilia tibi ſalubria aduoca cum tibi alludit
hui⁹ vite proſperitas. Tunc te velut in lubrico reti
nebis: aut ſiſtes: nec tibi dabis liberos impetus: ſed
circunſpicias q̄ eundū ſit. vel quouſq̃

Hic in fine hui⁹ pmi capi. docet Seneca quō prudēs ſi fortu
nat⁹ fuerit debȝ īplorare cōſilia matura ſapiētū vel ſui ipi⁹: ita
ꝙ ꝑagat cū bona deliberatiōe. Nā fortuna mutabil' ⁊ variabil':
in ea nulla proſperitas ponēda eſt vt habet ex boecio de cōſolati.
Teſtis eſt Ouidi⁹ in li. de triſtib⁹. Rara q̇dē ꝟtus quā nō fortu/
na gubernat. Paſſib⁹ ābiguis fortuna ſalubris erat Vñ ſapiēs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Ludus fortune variatũr ymagine lune. Creſcit decreſcit in eodẽ ſiſtere neſcit. Propterea prudẽs debet vti ſalubribꝫ conſilijs. vt melius vitam ducere poſſet. nec exiſtimare ſe debet liberꝫ ⁊ breẽ liberos impetus. ſed ſemper in periculo conſiſtere. ⁊ timere receſſum eius. Et ſit quaſi ambulans in lubrico id eſt in via mala ⁊ lutoſa cum non verax eſt. ſed ſemper decipit homiẽm nũc exaltando nũc humiliando. Ideo ſubdit in littera Prudẽs debet ſe circũſpicere quo ambulandum ſit. i. quomodo ⁊ qualiter ducat vitam ſuam in bonis fortuitis cum tranſitoria ſunt. Teſtis eſt Alanus cum ait. Nũc adeſt ⁊ abeſt fugitiui gloria cenſus. Nam prius aduentat. poſtq̃ quaſi ſomnꝰ abit.

De magnanimitate

Agnanimitas vero que ⁊ fortitudo dicitur. ſi inſit animo tuo. cuꝫ magna fiducia viues. liber. alacer. ⁊ intrepidus. Magnũ em̃ homis donũ eſt. non vacillare ſed ſibi conſtare. ⁊ finem huius vite intrepide expectare

Hoc eſt ſcđm principale caplm̃ huius libri Senece: q̃ poſt q̃ȝ determinauit magiſter de prudentia ⁊ de officijs ⁊ de ꝯditionibꝫ eius. ſeu de ꝓprietatibꝫ. hic ꝯñter facit hoc idem de magnanimitate que etiam fortitudo đr. Et hoc diuerſimode Dici ẽ em̃ fortitudo qꝛ ẽm eam q̃s fortiter agit. ⁊ in negocijs ſuis fortiter ſe diſponit. et eo q̃ noſtra noticia procedit a gñalibꝫ ad ſpecialia. iij. pħ. Vñ Tulliꝰ. iiij. ethi. Fortitudo eſt cõceptio laboris ⁊ periculi cum vtilitatis rõne. ⁊ cum commodoꝝ ꝓpẽſatione. Sꝫ magnanimitas đr. qꝛ magnũ aim̃ habet ad tolerãdũ ardua. ⁊ ad aggrediẽdum terribilia. Sꝫ ſibi magnũ em̃ ⁊c.

Hic Seneca declarat q̃đ dam dictũ đ. q̃ magnũ donũ eſt hoiẽm eſſe magnanimũ. ſ. ẽm ṽtutem. vt đr. iiij. ethi. ſ. mortem nõ timẽdo. Licet em̃ mors oim̃ terribiliũ maxim eſt: vt đr pħi lo. iij. ethi. tñ magnanimꝰ timere nõ debet ex quo mors eſt đ do no nate. vt đr Señ. in li. de remedijs fortũe.

Si magnanimꝰ fueris nũq̃ȝ iudicabis tibi contumeliam fieri de inimico. dices nõ nocuit mihi. ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

animū nocendi habuit Et cū illū in ptāte tua habu eris: vindictā putabis vindicare potuiſſe. ſcito em̄ magnū ꝫ hoēſtū gen⁹ vindicte eē ignoſcere.

Hic Seneca tāgit vnā ſpēm fortitudis ſeu magnanimitatis ꝙ patiētia dr. Et pmo pōit doctrinā: ſcdo ſubiūgit cauſaz illius. Scito em̄ ꝛc: Vult ergo ꝙ homo vere fortis nō dēt reputare cōtumeliā ab inimico ſibi illatā: nec vindictā ſtatim appetere: ſꝫ ſufficit alicui potuiſſe nocere: qꝛ ſcðm boeciū inimico pcere eſt opus pietatis: ꝙ aūt pcit: clemētiam facit. Quia ſm Tullium pmo rethorices. Patiētia eſt hoēſtatis ac vtilitatis cauſa: rerū arduarū ꝛ terribiliū volūtaria ac diuturna ppeſſio.

Neminē ſuſurro appetas: neminē ſuffodias: palā aggredere palmā. Nec geras conflictū: niſi pus indixeris nā fraudes et dolos imbecillem decet habere.

In iſta pte Seneca pōit vnā aliā ſpēm magnanimitatꝭ ꝙ dr fiducia ſeu magnificētia: Et ponit tria documēta: duo negatiua ꝛ vnū affirmatiuū: ꝛ poſtremo ſubiūgit rōez predictoꝝ. Primū documentū ꝙ magnanim⁹ neminē dꝫ decipere ſeu circūuenire. Suſurrator āt eſt detractor ꝙ in occulto eſt inimic⁹ / ꝛ manifeſte amic⁹. Scðm documentū ē: ꝙ magnanim⁹ in ſuo ſmone nō debet rimari ſecreta alterius. Juxta illud Catonis. Alterius dcm̄ vel factū ne carpſeris vnq̄ꝫ. Exēplo ſili ne te derideat alter. Teſtis eſt ſalutaris poeta cū inquit. Nullius arcanū nec amici crimina pdes. Nec ea ſcrutteris que latuiſſe decet. Tercium documentū ē ꝙ magnanim⁹ in ſua victoria manifeſte debet apparere nō in occulto inimicū aggredi: nec debꝫ gerere bella: niſi manifeſte indixerit pus inimico: vt ſe pparare poſſit ad opponendū. et rōnē illius adiungit: nam ille nō magnanim⁹ eſt ꝙ q̄rit dolos ꝛ fraudes: cū illa faciūt aliquē inbecillem: que vicia oppoſita ſunt magnanimitati ꝛ fortitudini.

Eris magnanimus: ſi pericula non appetas vt temerarius: nec formides vt timidus: nam timidū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

nil facit animum: niſi reprehēſibilis vite cōſciētia.

Hic Seneca ſubiūgit aliā ſpēm magnanimitatis in fine hu
ius capituli: que dr̄ pſeverantia: dicens vt in textu Vñ bñ agere
parū pdeſt ſi mens labilis exſtat. Jō Tullius in p̄mo rhetor. de
ſcribens perſeverantiā: ſic ait. Perſeverātia ē in rōne bñ ɔſidera
ta ſtabilis perpetuaq; pmanſio: ꝓpterea dicit hic Seneca: ꝙ ille
vere magnanimus eſt q̄ nō appetit pericula ſicut temerarius:
ſʒ aggredit ea q̄ aggrediēda ſūt: qr vt ait Tullius li. i. in tuſcula
nis q̄ſtionibꝫ Nēo ſe ſine magna ſpe in mortē offert: z nō formidꝫ
ea q̄ timēda ſunt. Rōnē ſubiūgit Nā nihil aliud facit mentē ti
midā niſi perſeverātia vituꝑabil vite zc. Itē nota ꝙ ille qui
vult dici magnanimꝰ nō dʒ eē nimiū audax: nec nimiū timidus
ſʒ dʒ ſuare modū qr ꝟtus moralis illa cōſiſtit in medio vt dicit
phūs ſcḋo Ethi. In medio cōſiſtit virtus: q̄re etiā dicit Horati
us. Eſt modus in rebus ſunt certi deniq; fines. Vñ etiā metri
ſta. Omnibꝫ adde modū: modus eſt pulcherrima virtus

De continentia.

Ontinētiā vero ſi diligis: ſuꝑflua circūcide
et ɔſideria tua i aīmū cōſtringe. Cōſidera te
tū q̄ꝫtum natura poſcat: z nō q̄ꝫtum cupiditas ex
petat.

Iſtud ē capitulū terciū et principale huius tractatus in quo
Seneca poſtq̄ꝫ determinauit de duabus virtutibus cardinalibꝫ
ſcʒ prudentia z magnanimitate: hic ɔñter determinat de tēpe
rantia: priuſq̄ꝫ de iuſticia: Quia iuſticia eſt ꝟtus ſcḋm quā quis
bene ſe habet ad alios: ſcʒ ad iuſtas cōuerſationes cum eis habē
do. Temperātia aūt eſt virtus ſcḋm quā quis ſe habet ad ſeipſꝫ
que etiā ɔtinētia dicitur. Imtēperantia (vt Tullio in tuſculaīs
q̄ſtionibꝫ libro. i. placuit) eſt oīm perturbationūꝫ fons: que eſt a
recta rōne defectio. Ipſa nāq; corpus extermināt / vicia congre
gat / hoīm intellectus depravat / ſenſū hebetat / et ignominia ſtul
ticie deturbat hominē. Sed tēperantia (vt Tullius. i. rhetō. re

Quid in tꝑantia

fert) eſt rationis in libidine: et in alios nō rectos impetꝰ anime
moderata z firma dñacio. Ideo deſiderare debemus tēperanti
am z amare: eo ꝙ ſine ea recte viuere nō poſſumus: ꝓptera dicit

Seneca in littera: Tu debes amare cõtinentiã Nota duplex
eſt deſideriũ: quoddã eſt q̇d ab appetitu intellectiuo oritur: quo
tiens virtutes et eternã beatitudinẽ deſideramus: et illud non
eſt freno ↄſtringendũ, Aliud eſt. quod ab appetitu ſenſitiuo or
tum habet: quo videlicet mundanas voluptates: et venereas de
lectationes deſideramus et illud eſt conſtringendum freno tem
perantie

¶ Si cõtinens fueris eo vſq̃ peruenias: vt te ip̃o cõ
tent9 ſis. Nã qui ſibi ipſi ſatis eſt: cũ diuitijs nat9 ẽ.
Impone cõcupiſcẽtie tue frenũ. Oia blãdimẽta q̃
occulta voluptate animũ trahũt reijce Ede citra ſa
turitatẽ. cũ ſobrietate bibe: vita ebrietatem

Hic Seneca ponit quattuor officia ad hominẽ temperatuz
ſpectantia Quorum primuz eſt: ꝙ homo cõtinens non debz
multum deſiderare: ſed contentari in his que natura ſibi tribu
it: et que a natura inſunt. quia natura modico contenta eſt. Un
de cato Commoda nature tibi nullo tempore deſunt. Si fuerꝭ
contentus eo q̇d tẽpora prebent Quod etiã intelligitur hic. cuz
dicitur: Si continens fueris Nam ille qui ſibi ipſi contentus et
ſatis eſt: cum diuitijs natus eſt. Ex illo elicitur ꝙ ille diues eſt
qui contentatur in his que habet. Unde Eneas in epiſtolis Nõ Eneas
enim ille pauper eſt: qui parũ habet: ſed qui plus cupit Secũ
dum: ſi tu vis vocari tẽperatus: tunc refrenare debes tua deſide
ria. et amouere voluptates corporales. que vim rationis ipſi9
intellectus abſoluunt. vnde Uirgilius Trahit ſua quẽq̃ volu
ptas. Et ipſis enim nihil boni oritur: quia homines a ſapienti
a retrahũt Iuxta illud Hieronimi Studio inſiſtere non poſ Hieronymus
ſumus ſuperhabundantiam in mente cogitantes. Terciuz
ſi vis dici temperatus: non comede citra ſaturitatem: ſed cum
menſura: et bibe vt non committas ebrietatem Unde Ganfre
dus in poetria noua Quando famem reficis dapibus non ſis
ita plenus: ꝙ nihil apponi queat amplius. Et ſubdit non tan
tum quantum poſſis: ſed quantum prodeſt: vnde etiam Philo
ſophus in de ſecretis ſecretorum ad alexandrum ſic ait: Si vis
eſſe ſanus nunq̃ ede ad ſaturitatem: nec bibe ad ebrietatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Obſerua te ne in cōuiuio vł in q̄libet vite cōitate i
mitaberis: q̄s dānare videaris. Nec pñtibꝰ delicijs
inherebis: nec deſiderabis abſentes. Victꝰ tibi ex fa
cili ſit nō ad voluptatē: ſʒ ad cibū accede. palatū tu
um fames excitet: nō ſapores. Deſideria tua p̄uo ē
dime. Si ad naturā viuas: nūꝙ̄ eris paup. Si ali
cui ſua nō videntᷣ āpliſſima: ſi totiꝰ mundi dñs ſit
miſer ē. Qui cū pauptate bene cōuenit: diues iudi/
cetᷣ: qꝛ hʒ tm̄ curare debes vt nō oñnāt: atqꝫ ita q̄ſi ad
exēplar diuinū cōpoſitus: a corpore ad ſpiritū q̄ꝫtū
potes abd ucere te feſtina.

Hei Seneca pōit documēta ad hominē temperatū ſpectan
tia. Primū ſi vis dici tēperatꝰ: tūc ſerua illud in q̄libet ſocie/
tate: ne dānes illos quos imitaris: ſed potius ſit p̄ oculis dictū
Catonis: Judicium populi nunq̄ꝫ contempſeris vnus. Ne nulli
placeas dum vis contēnere multos. Et rō eſt. quia qui alios vi
lipēdit. ſibi ipſi vituperiū acquirit. Sed quō debet ſe habere pa
tet iſtis in metris. Si fore vis ſapiēs tu ſerua que tibi mando.
Quid dicas: vel cui/cur/q̄modo quādo Secundū: ꝙ tu ꝯtinēs
nō dēs inherere voluptatibꝫ pñtibus: nec etiā deſiderare abſen/
tes delectatiōes: qꝛ īcontinētiā generāt. Seneca in ep̄la ad lucil
lū viceſima q̄rta inq̄t. Ipſe voluptates in tormēta vtunᷣ. ep̄u/
le crudelitatē afferūt: ebrietates neruoꝝ: corporē tremorēqꝫ: libi
dines: manuū ꝛ articuloꝝ oīm depꝛauationē Ideo Valerius li/
bro ſeptiō de Ariſtotele loquiᷣ Utiliſſimū p̄ceptū ꝙ voluptates
abeuntes cōſideremꝰ. Tertiū documentū: debes eſſe mode
ſtus: qꝛ victus moderatus honeſtatē corporis ꝛ anime ſanitatē
conſeruat. Ideo ex modico debet eſſe victus. Tullius in parado
xis. Cum tibi deus vel mater omniū natura dedit animum: ni/
hil preſtantius: nihil precioſius: ſi recte eo vtatur. Turpe ergo eſt
ſi te ita proſternas: vt nihil inter te et pecudē eſſe in paruo: hocē

debes eſſe cōtentus in modico:et non nimiā curam geerre ſuper
res tēporales:eo ꝙ caduce ſunt:tēporales ⁊ tranſitorie;

¶ Si continentie ſtudes inſudare:non habita ame
ne:ſꝫ ſalubriter: Nec dominū vel eſſe notū a domo
ſed domū a domino Non tibi aſcribas que non fe
ceris:nec maior ꝙ̄ es videri velis:et hoc magis ob
ſerua:Nec paupertas ſit t' immūda:nec pſimonia
ſordida.nec ſimplicitas neglecta:nec leuita lāgui/
da.Et ſi res exigue ſint:nō tñ ſint anguſte: nec tua
defleas:nec aliena mireris.

Hic autor ponit alia officia cōtinentie ad hominem tēperatū
pertinētia. Quorū primū eſt:ꝙ homo continens non debet
habere amenas habitationes:cōſtruere ſcilicet in poſſeſſione ſua
Nec velit eſſe notus a domo:ſed pocius domū ab eo Unde Tuli
us in libro ſcdo officiorū. Ornanda vtiqꝫ domus eſt:vt non ab
ipſa domo dignitas:ſed a domino habeat Secūdū officiū eſt
cōtinēs nō dꝫ ſibi vſurpare q̄ nō fecerit:nec deſiderare dignior eē
ꝙ̄ eſt Unñ Gāfredꝰ in poetria ſua. Nō te magnifices nec te ſup e
thera ponas. In hoc autē repħēdit autor duo vicia:que ſūt dete
ſtāda Primū eſt mēdaciū:eo ꝙ ille qui hoc fecerit mēdaciū cō
mittat: qđ fugiēdū eſt Unñ Eneas in ep'lis. Nā ꝟitatu nihil cō/
ſtātiꝰ: mēdatio aūt nihil icōſtātiꝰ ⁊ iſtabiliꝰ. Scdo repħendit
vanā gloriā.cū eni inanis ē.⁊ trāſitoria eā ꝯtinens fugere debet
Terciū officiū.ꝙ ipa pauptas nō dꝫ ſibi eſſe imūda.deꝰ eā di
ligit Unñ Juuenalis i ſatyra Felices hoies paup qs ſpūs ambit
Illos nūc ad regnū ſublime retrahit: Quartū officiū.ꝙ parſi/
monia ꝯtinētis nō dꝫ eē ſordida. hoc ē abſtinētia ꝯtinētis non
dꝫ eē fetida qꝛ abſtinētia ꝟtꝰ ē. Unñ nomē pſimonie ſiue abſti
nētie pt accipi dupl'r ſcdm beatū Thomā i ſcda ſcde q.cēteſima
q̄dragesima ſexta Uno mō ſcdm q đ abſolutā ciborū ſubſtractio
nē deſignat. Et hoc mō nō deſignat actū ꝟtutis.ſꝫ ē qđdā idiffe
rēs Alio mō.ſcdm qđ ē regulata rōe.⁊ illo mō deſignat habi/
tū vl' ꝟtutis actū Et diffinit ſic Eſt mođrata ſūptio ſiue ſubſtra
ctio cibi ſcdm rōnem. Et illa nō debet eſſe ſordida queadmoduꝫ

Parſiō/nie acce/ptiones.

Deffinitio

eſt aliq̃ abſtinentia hypocritarũ et auarorũ. Quintum offi
cium eſt. ꝙ cõtinẽtis ſimplicitas non debet eẽ neglecta: hoc eſt
humilitas cõtinẽtis nõ debet eſſe tarda. Unde tũc ipſa ſimplici
tas dꝫ eſſe neglecta. quando ipſa nõ facit bona opera. videlicet
quando quis aliter facit quam ſua intentio eſt. vt ſua ſimplicita
te decipiat alios. Unde Alanus in prouerbijs. Non teneas au-
rum totum qđ ſplendet vt aurum Nec pulcrum pomũ qđlibet
eſſe bonum. Non eſt in multis virtus quibus eſſe videtur. Deci
piunt factis lumina noſtra ſuis. Sextũ. ꝙ leuitas ↄtinentis
non debet eſſe languida. hoc eſt mobilitas animi non debet eſſe
infirma ſeu leſa Unde tunc leuitas dicitur ſeu languida. quãdo
animus hominis plus mouetur ad mala. hoc eſt ad operationẽ
rerum tẽporalium. q̃ꝫ ad ea que ſurſum ſunt. Septimum. ꝙ
cõtinens non debet anguſtiari propterea qꝛ exigue ſibi ſunt po
ſſeſſiones. vnde Cato Infantem nudum cum te natura creauit
Paupertatis onus. patienter ferre memento. Quia paupertas
habens leticiam admixtam. tuta eſt et ſecura Octauum. ꝙ cõ
tinens ſua bona amiſſa non debet deflere. quia ſunt de dono for
tune. Unde Seneca in epiſtola quadam ad lucillum Nõ eſt tu-
tum qđ fortuna fecit tuum. Quaſi diceret munera fortune ſunt
valde dubia. Ideo tẽperatus. non debet triſtari de amiſſione re
rum temporalium. Nonum. ꝙ continens aliena bona non
debet multum extollere. ſicut conſuetudo hominum eſt. vnde
Uirgilius Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in agro. Uicinũq̃ꝫ
pecus grandius vber habet.

**¶ Si cõtinẽtiã diligis: turpia fugito anteq̃ꝫ eueniãt
nec quẽq̃ꝫ aliũ vberas pꝛ̃q̃ꝫ te oĩa tollerabilia p̃terq̃ꝫ
turpitudinẽ crede A vbis q̃ꝙ turpibꝰ abſtiẽto Nã li
cẽtia eorũ ĩpudicitiã nutrit Sermões vtiles magis
q̃ꝫ facetos z effabiles ama z rcõs potiꝰ q̃ꝫ facũdos**

In hac pte Seneca ponit quinqꝫ officia tẽperãtie quo ad ali
am ſpẽm q̃ modeſtia dicit̃ Primũ officiũ: ꝙ tu ↄtinẽs dẽs fu
gere turpia añq̃ꝫ eueniãt: hoc ẽ nõ ſolũ effectũ: ſꝫ etiã affectũ vi-
cioꝝ ↄſtrigere. Scđꝫ officiũ: Tu ↄtinẽs ãplꝰ nõ dẽs corripe
Verbati aliquẽ plus q̃ꝫ te ipm̃. Hoc ẽ pus dẽs te emẽdare: et ĩn aliũ ꝟbe
o aĩe z rare. vñ Cato Que culpare ſoles ea tu ne feceris ipẽ. Turpe ẽ do
corporis ctori cũ culpa redarguit ipm̃ Uñ duplex eſt ꝟberatio. ſ. aĩe z cor

poris. Aīe eſt q̄ ſe tenet ex pte aīe. Et de illa loq̇tur h mgr. Alia ē corporis q̄ ſe tenet ex pte corporis. ⁊ talis iterꝫ fugiēda ē. Tercīū officiū: ꝙ tu cōtinēs oīa q̄ ſunt ſuſtinēda, tollerare potes pter turpitudinē. Vñ tēperatus a ꝟtute tēperātie ꝟtuoſus dicit: ergo vitare dēt que oppoſita ſunt ꝟtuti. Et turpitudo ē viciū: ī ſe turpis igit ē fugiēda. Quartū officiū: tu ꝯtinēs a ꝟbis turpibꝰ debes te abſtinere: qꝛ impudiciciā nutriūt. Vñ phs in ethicꝫ Vnuſq̇ſqꝫ q̄lis eſt talia operatur Si ergo bonꝰ ⁊ ꝟtuoſus: bona operat. Si ergo turpis: turpia operat Quintū officiū: tu cōtinēs diligere dēs in ſermonibꝫ tuis vtilitatē pluſqꝫ ornatū. Ratio: qꝛ ſermones vtiles edificāt intellectū: ſꝫ facundi īpediūt inq̇ſitionē veritatis: Juxta illud phi pmo peribermenias poetice et oratorie orōnes ſunt obliq̄nde id eſt dimittēde: qꝛ potiꝰ īpediūt in veritatis inq̇ſitiōe q̄ꝫ ꝓuocāt. Jdeo Vincēcius in ſpeclo hiſtoriali libro. vij. turpe et valde male viciosuꝫ eſt inferre ſentētiā delicatā: qꝛ a pluribꝫ intelligi nō poteſt ꝓpterea tu cōtinēs debes diligere plus fructuoſos ſermoēs: q̄ꝫ facundos

Miſcebis iterdū ſeriis iocos: ſꝫ tꝑatos: ⁊ ſine detrimēto dignitatꝫ: ⁊ verecūdie. Nā repͤhenſibilꝭ eſt riſꝰ ſi inmoderatꝰ fuerit: ⁊ ſi pueriliꝭ effuſus: ſi muliebriter factꝰ odibilē facit hoīeꝫ riſus: aut ſupbus: aut clarus: aut fatuꝰ aut ex alienis malis prouocatꝰ.

Hic Seneca ponit aliud officiū ꝯtinētie rōnis eiuſdē Dicēs ꝙ tu ꝯtinens debes aliquādo imponere tue continentie iocus ꝓpter ſolaciū humane vite: ſed moderatos: ſic ꝙ non excedāt honeſtatē cum mediū eſt: de ꝓpria ratione ꝟtutis: vt dicitur quinto ethicoꝝ: qꝛ motus ē norma ꝟtutū: Et riſus īmoderatꝰ eſt repͤhenſibilꝭ: Si fuerit productꝰ pueriliter: vel ſuperbꝫ: aut clarus aut malignꝰ: aut fatuꝰ: aut euocatus ex alienis malis. qꝛ ſp talꝭ riſus facit hominē odioſū. Unde riſus dicitur puerilis: quādo quis ſolus ridet ſine morū maturitate: ſine cauſa: ſine oportunitate. Unde moralis. Nō ride ſolus nā riſus vnius oris. Fatuus vel ſtultus reputatur omnibꝫ horis Et riſus dicitur muliebris quando quis ridꝫ ſine cauſa legittima: vt mulieres que ex citamēto laſciuie vel leuitatis ridere ſolēt: Riſus dꝛ ſuperbꝫ q̄ñ quis ridet ſubſannādo. et ille generat rancorē ⁊ odiuꝫ. Unde Saluſtius. Odium querere extreme demētie: id eſt ſtulticie eſt.

Riſꝰ puerilis.

riſꝰ muliebris

Riſꝰ ſuperbus.

rıſ⁹ ma ſignus. Riſ⁹ fatuus. Riſ⁹ ex alienis mal. puocatus.

Riſus dr malignus quando quis ridet de malefactis ſuis p/
petratis: vt prouerbiorum tertio. Qui letantur cū malefecerint cō
demnantur. Riſus dicitur fatuus: quādo quis ſemper ridet.
Ut per riſum multū debes cognoſcere ſtultū. Dicit autē pro
uocatus ex alienis malis: qn̄ quis ridet in aduerſitatibus proximi
quem tamē diligere ſicut ipſum debet. Ideo peccat cōtra virtu
tē charitatis

**Si ergo tempus iocos exigit hos quoque cum dig/
nitate ſapienter gere vt te nō grauet quiſpiam tā/
quam aſperū nec te contemnet tanquam vilem Nec ſit tibi
ſcurrilitas ſed grata vrbanitas. Sales tui ſint ſine
dente. Ioci ſine vilitate. Riſus ſine cachinno. Vox
ſine clamore. Inceſſus ſine tumultu. Quies tibi ſi
ne deſidia erit. Et cum ab alijs luditur tu ſancti ali
quid. honeſtique tractabis**

Hic Seneca concludit propoſitū ſuum de riſibus et iocis: o
ſtendens qualis debet eſſe riſus et iocus: et vult primo: quod debet
fieri ſecūdum exigentiā temporis. cū oia ſuū tempus habēt: et ſuis
ſpacijs tranſeāt vniuerſa ſub celo: vt dicitur Eccleſiaſtici: ſic vi/
delicet: quod ſit virilis, et bonis moribus euocatus: et non pueriliter
nec muliebriter Deinde excludit vanitatē dicēs quod ſcurrilitas nō
debet eē grata vrbanitas Dicitur enim quis ſcurrilis. qui truſis
et nequicijs intendit: hinc inde currens ad congregatioēs et con
uiuia hominum: vt eis poſſit ſe oſtēdere in ſua ſcurrilitate: hoc
eſt nequicia. Deinde ponit documēta dicēs: quod tui ſales debēt
eſſe ſine dente: hoc eſt tue reprehēſiones: fieri debent ſine morda
citate inuidie. Unde ſales dictūtur in plurali numero verba ama
ra ſeu rephenſiones. Duplex eſt reprehenſio: quedam fit cau/
ſa amicicie: videlicet que procedit a fonte charitatis: quēadmo/
dum pater reprehendit filium amicus amicum. Et illa eſt lau/
dabilis Alia eſt que fit cā odij vel īimicicie. Et illā auctor hic redar
guit: que fit cū mordacitate. Et tui ioci debēt eē ſine vilitate: hoc
ē tue querſatiōes debēt eē ſine malicicia. Et riſus tuus ſine cachīno
hoc ē ſine ſubſānatiōe: Unde Cachinnus ē riſus inutilis: et dr a cō et hinus et hoc

qs ſcurrilis.

rephēſio duplex

ꝓter dētes qui vidētur albem in riſu. vox tua debʒ eſſe ſine cla-
more: ꝛ īceſſ⁹ ꝯtrāſit⁹ tuus ſine ſtrepitu: et reqes tua dēt eſſe ſine pigritia. vñ Cato. Plus vigila ſemper ne ſomno deditus eſto. Nā diuturna quis viciꝭs alimenta miniſtrat Et cum ab aliꝭs hominibꝫ luditur tunc tu ſemper pertractare debes aliquid honeſti negociꝭ et operis hoc eſt: ꝙ homo virtuoſus nunq̄ʒ debet habere animū diſſolutū: ſed ſemper ſe occupare bonis operibus: vt dictū ē ſupra. Nō ſemper ſis in acture.

Si cōtinens es: adulatōes euita; ſitq̄ʒ tibi tam triſte laudari a turbibus q̄ʒ laudaris ob turpia Letior eſto quotiēs diſplices malis: et malorū de te eſtiātiones prauas: ad verā tibi laudationē aſcribe.

Hic Seneca pōit alia officia temperātie q̄ ad modeſtiā ꝯducūt pñt inq̄ʒtū eſt ſpēs tēperātie. Et vult ꝙ ꝯtinens debet fugere adulatōes: hoc eſt blandos ſermones. Seneca autor eſt libro. iꝭ. Qui em̄ ſapiens eſt minime adulationib⁹ credat: Fictis em̄ ſermonibꝫ venantur hoies: ſicut per rhete ſiue per hamum capiūtur piſces. Fugere ideo debet: quia peruerſa laudatio eſt et viciūm deteſtabile: vt pꝫ per eius diffinitionē. Adulator eſt qui ſupra modū virtutis: in couerſatiōe hoim nimiū vult cōplacere hominibꝫ aliꝭs. in ſermonibꝫ vel factis. Ideo Tuli⁹ tuſculanis q̄ſtionibus libro viꝭ. ait A turpa q̄ʒtū potes te ſepera: ne adulatoribus latus p̄beas: artifices ſunt ad capiendū ſuperiores. Jō dt Seneca ꝙ valde deteſtabile eſt laudari a turbibus Qui ergo laudatur a talibꝫ ſignū eſt ꝙ ipſe etiā vicioſus extat. cum ōne ſimile diligat ſuum ſimile Et eccleſiaſtices viꝭ. Indiſplicentia em̄ amicicia frangitur Tanta eſt em̄ diſtātia inter probos ꝛ improbos: quanta eſt inter virtutū et vicium: vt dicitur in ethicis. Jō debet gaudere vt vituperator a malis: et aſcribere prauas ſuſpitiones ad verā recōmendationē.

Difficillimum opus cōtinētie eſt aſcendatōes adulatorū repellere: q̄rum ſermones animū q̄dam voluptate reſoluunt Nullius per aſſentationē amici-

ciam mercaris: nec ad tuam ꝑmerentiã grãm per
hanc ad te aditum aliȷ̃s pandas.

Hic Seneca ſubdit aliqua officia ↄtinẽtie Dicẽs ꝙ difficilli
mũ ↄtinẽtie opus ẽ: remouere aſſẽtatões adulatoꝝ: cũ q̃ſi natu
rale ẽ laudẽ appetere. Nemo in ſuis negocȷ̃s optat vituperiũ: cũ
eſt de rõne maloꝝ: ſicut laus eſt de rõne bonoꝝ vt dr̃. i. ethi. Et
dr̃ vltra ꝙ tẽperat⁹ amiciciã acq̃rer: nõ debet per aſſentationẽ.
Qꝛ vt dicit Tull' li. iȷ̃. rheto. Aſſentatiões dulcia ꝑncipia ꝛ io
cũda hñt exitus aũt amariſſimos. Ideo acq̃rere nõ dẽt nec per
mittere aliȷ̃s ſuam amiciciam grã ꝛ adulationis ꝛc.

Nõ eris audax: nec arrogãs: nec ꝑtinax: ſũmittes
te. Ne ꝑpȷ̃ties digitates q̃uitate ſeruata. Ammoẽbe
ris libẽter: ꝛ repꝛ̃hẽderis paciẽter. Si merito obiur
gauerit te aliquis: ſcito ꝙ ꝓfuit. Si immerito: ſci
to ꝙ ꝓdeſſe voluit. Nõ. n. acerba: ſed blanda verba
timebis.

Poſtq̃ꝫ determinauit de adulatõe ꝑ quã aim⁹ in ſuperbia mer
git: hic ↄñr põit documẽta per que poſſum⁹ effugere ſuperbiaꝫ
qꝛ nihil acri⁹ cruciat nil moleſtius arguit q̃ꝫ ipſa cũ ſit peſtis oc
culta. vicioꝝ oꝛigo: vt oim maloꝝ iniciũ: ſicut humilitas initiũ
eſt oim bonoꝝ. Ideo hic autoꝛ põit documẽta ↄ cã. Et vult
ꝑmo. ꝙ hõ tẽperat⁹ nõ dẽt eẽ audax: hoc ẽ nimis ꝑſũptuoſus: qꝛ
talis audacia ducit hoiem in multa pericula coꝛpis et aie. Nec
dẽt eẽ arrogans: hoc ẽ ſuperbꝰ: qꝛ ſuperbia inficit oia bona. Vñ
Gãfred⁹ in noua poetria Fel modicũ totũ mel amaricat: vnica
mẽda. i. macl'a totalẽ faciẽ defoꝛmat. Etiã de⁹ hõi ſuꝑbo reſiſtit
ꝙ ſuperbiã fugere dẽm⁹ Et ſubdit ꝙ hõ tẽperat⁹ etiã dẽt hrẽ hũl
litatẽ: qꝛ ẽm euãgeliſtã i euãgelio. Qui ſe hũiliat exaltabit Jõ dr
Beat⁹ petr⁹. Eſtote ſubiecti õni hũane creature ꝓpt deũ. Et tu
ↄtinẽs nõ dẽs iactare te ex hũilitate aliq̃. hoc ẽ te laudare. Vñ ꝓ
uerbioꝝ xxvȷ̃. Sermo laudet te alien⁹: et nõ os tuũ: extrane⁹
et nõ labia tua. Et idẽ in vi. capi. Qui odit increpationes ſtult⁹
eſt: ideo hic dicit Seneca ꝙ ↄtinens debet libenter ſuſtinere a
monitiones. Cũ autẽ aliquis increpauerit te merito: ſcire dẽs
ꝙ talis pꝛofuit tibi. ſi autẽ imerito ſcias ꝙ voluit tibi ꝓdeſſe: iõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

nō debes timere aſerba v̾ba ſed blanda Unde Salo. proverbi. xxvij. melioꝛa ſūt vulnera diligētis q̄z fraudulēta oſcula odiētis

Eſto viciorū tuorū fugax ipſe: aliorū vero nec curioſus ſcrutatoꝛ nec acerbus reprehenſoꝛ: ſed ſine exprobatiōe correctoꝛ: ita vt āmonitionē ſemp̱ charitate et hilaritate ꝑuenias

Hic Seneca ponit documenta per que poſſumus fugere ſuperbiā Et dicit ꝙ tu cōtinens debes eſſe viatoꝛ tuoꝝ viciorū: q2 nihil peius eſt vicijs vt dicit Ouidius libro Faſtoꝝ. Nec etiā curioſus inquiſitoꝛ alioꝝ vicioꝝ debes eſſe: quia multa mala exinde oriuntur. Neq̄z reprehenſoꝛ acerbus eſto: hoc eſt crudelis correctoꝛ: ſed ãtecedere debet āmonitio charitatis ⁊ hilaritatis: hoc eſt ex inuidia aliū corrigere nō debes: ſ3 ex dilectiōe

Errori facile dato veniā Nec extollas quenq̄z. nec deijcias Dicentium eſto tacitus auditoꝛ auditorū promptus repetitoꝛ. Te querēti faciliter reſponde Contendenti facile cede: nec ad iurgia ſiue diſceptationes deſcende cito et ſi que ſunt ratiōe remoue.

Hic autoꝛ ponit alia officia ad ſpēs temperātie ſe extendētia Et vult primo: ꝙ tu continens faciliter debes dare veniā errāti. hoc eſt indulgentia3 ⁊ grām: q2 magnū donū animi eſt vt dt Verro in ſententijs. ſimiliter Terētius Magna ꝑs pietat3 eſt indulgere erranti Ideo promptus debes eſſe ad dandā venia3 Nec aliquē extollere debes ꝓpter nimiā laudationē Vn̄ Horacius in ep̄lis Qualem cōmēdas aſpice atq̄z iterū aſpice Ne mox incutiant aliena peccata pudorē. Neq̄z aliquē deprime ꝓpter nimiam vituperationē vn̄ Tullius in tuſculanis Stulticie ꝓprium eſt alioꝝ cernere vicia et obliuiſci ſuoꝝ: ſed mediū ⁊ modu3 ſerua Iuxta dictum Ludolphi. Omnib9 adde modum modus eſt pulcherrima virtus. Et tu continēs eſto tacitus auditoꝛ loquentium: et paratus repetitoꝛ auditoꝝ: hoc eſt ꝙ tu continēs tacite audire debes v̾ba que dicuntur. Et te interroganti faciliter reſponde. boc eſt ignorantē informare debes de dubijs que

Ludolphi dict.

ipſe a te querit Et ſubiungit ꝙ ↄtinens nõ debet aggredi ad iurgia ſine diſcentiones ſed ſe remouere cũ rõne: hoc eſt ꝙ concordiam facere debes inter litigantes: qꝛ cõcordia nutrit amorẽ vt dicit Cato ⁊c.

Si continens es animi ⁊ corporis tui motus obſerua: ne in decori ſint nec illos ideo cõtinens qꝛ latent nam nihil differt ſi nemo videat cum tu ipſe videas.

Hic Seneca põit alia ducumenta et ſpẽs continentie ſe extendentia Et dicit: ſi tu temperatus es debes refrenare appetitus animi tui et corporis ne ſint indecentes Et ſciendũ ꝙ duplex eſt appetitus. videlʒ Senſitiuus et eſt qui inclinat hominẽ ad rem delectabilem ⁊ corruptibilem. Sed intellectualis ẽ qui inclinat hoiem ad acquirendũ bonũ intellectuale vt ꝟtutes ⁊ ſcientie. Et ambos cuſtodire debet temꝑatus homo. cũ rõ ſemꝑ deprecatur ad optima Senſus vero ad mala. ſ. ad delectationes corꝑales et res corruptibiles

Mobilis eſto nõ leuis conſtans nec ꝑtinax alicuiꝰ rei te habere ſcientiam ignotum necnon moleſtuʒ ſit omnes tibi pares facies inferiores ſuperbiendo non contemnes ſuperiores recte viuendo nõ metuas In reddenda officioſitate ne ſis negligẽs ne ꝙ acerbus ex actor appareas

Hic Seneca põit alia officia et ꝓprietates tꝑantie in quibꝫ breues ⁊ vtiles innuit doctrinas: vt pʒ in lrã. Dicit primo ſic: ꝙ homo tꝑatus debet eſſe mobilis. Uñ homo dupliciter dicit ẽẽ mobilis. Uno mõ corꝑaliter: videlʒ qui faciliter ⁊ leui occaſione monetur de loco ad locũ. Et talis ꝓprie dicitur inconſtans Jnconſtantia aũt viciosa eſt: et cauſa erroris vt dicit Bocciꝰ in ii. de diſciplina ſcolarium: vbi de filio inconſtantie in exemploꝫ ſuos actus tradidit. vt conſtantes in negocijs noſtris ſimus: et ab eo conſtantiam ſeruare diſcimus Scdo mõ homo debet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

eſſe mobilis ſpũaliter: videlꝫ ꝙ mouetur ad aliqua faciẽda cauſa
ꝛ rõne exigẽte: ꝛ de illa mobilitate loqtur hic ſeneca. Et dicit: ꝙ
tẽperat⁹ dẽt eẽ flexibil' ad paragẽdũ bona et nõ dẽt eẽ leuis: hoc
eſt incõſtans ꝛ inſtabil' ſed poti⁹ firmus ꝛ pſeuerãs in bono: qꝛ
ſm Jſidoꝝ. Salus inchoãti pmittitur perſeuerãti ãt datur: nõ
eñ beat⁹ eſt ꝙ aliqđ bonũ inchoat: ſꝫ qui perſeuerãtur termiãt
Nec temperat⁹ dẽt eẽ ꝓprie opinioĩs: ſed aliqñ cõſilia alioꝝ ac
cedere debet. Juxta illud Catonis. Nullius ſenſum ſi prodeſt
contempſeris vnqꝫ. Et ſubdit ꝙ cum temperatus poſſidet
ſcientiã: alios libenter informare debet ꝛ non habere tedium in
informãdo. Vñ Bernardus. Puerũ ignorantẽ informãs nõ mi
nus facit qꝫ ꝙ indigenti panẽ pbet. Jdõ eſſe Alanus in ꝓuerbi
js. Nõ minus is peccat ꝙ cẽſum condit in agro: qꝫ qui doctrinã
condit in ore ſuo. Et tẽperat⁹ dẽt eſſe hũilis cũ ipſa hũilitas exal
tet. Nec dẽt ꝯtẽnere inferiores. Etiã nõ debet timere ſuperiores
cũ recte viuit. vñ Cato. Cũ recta viuas ne curas ṽba maloꝝ. Jn
officioſitate reddẽda nõ debet eſſe tardus neqꝫ acerbꝯ correctoꝛ
ſuperioꝝ. vñ Jſidorus. Sic ſe habere dẽt ſupoꝛ erga ſuos ſub
ditos vt ipſe plus diligatur qꝫ metuatur

**Cunctis eſto benign⁹: nemini blãd⁹: paucis fami
liaris õnib⁹ equus eſto: ſeuerioꝛ iudicio qꝫ ſermõe
vita qꝫ vultu: clemẽtie cultoꝛ: ſeuicie deteſtatoꝛ: bõe
fame ſeminatoꝛ: nec inuidus aliene.**

Hic Seneca põit alia officia tẽperãtie cũ ꝓoribꝫ ꝛ ſequẽtibꝫ
aliqualiter ꝯueniẽtia. Et vult ꝓmo: ꝙ tu ꝯtinẽs omnibꝫ hoibꝫ
benignus eſſe dẽs. Sicut dicitur etiã in euãgelio. Eſtote miſeri
cordes ſicut et pater veſter miſericors eſt qui in celis eſt. Silr
habetur math. xi. Diſcite a me: qꝛ mitis ſum ꝛ hũilis corde. Et
nemini debes eẽ applaſiuus: nec omnibꝫ aures tuas cõmittere.
vt habetur in vitꝭ phoꝝ capi. xix. Et tu cõtinẽs paucis hoibꝫ dẽ
bes eſſe familiaris. Juxta illud Therentij. Nã nimia familiari
tas ꝯtẽptum parit. Silr plautus. nemini te nimis ſodalẽ faci
es. vñ Qui nimis hũilis eſt ꝓ ſtulto reputatur. Et ſubdit ꝙ cõti
nẽs omnibꝫ hominibus equus eẽ debet: et ſeuerioꝛ in iudicio qꝫ
in ſermone: ſilr in vita qꝫ in facie crudelioꝛ. amatoꝛ pietatis: qꝛ
ꝯtinẽs a virtute tẽperãtie ṽtuoſus dicitur. Dicitur ergo clemen
tiam habere dꝫ et autoꝛ bone fame eſto: hoc eſt vbicũqꝫ venies i
bi ſemper bonũ de proximo proferre debes: et nõ maluꝫ. Culpa

toꝛ em̄ hoim nō ē verꝰ recōmēdatoꝛ. Et deteſtatoꝛ eē debes cru delitatē et nō inuidioſus fame alterꝰ nā hoc iuſto iudicio dei ꝯ tigit: ꝙ qui conatur lumē aliene fame in aliꝗs deſtruere ſeipm̄ de ſtruit. vt dicit Ala. in de plāctu nature. pſa vij. Sicut papilio volitās circa lumē ipm̄ extinguit ꝛ ſeipſuꝫ ꝯburrit ita inuidia a liene fame Inuidia em̄ vt dt phs in ſecretē ſecretoꝝ. detractio nē gn̄at Jō ꝯſolatᷓ nos ſalomō in ꝓuerbijs. xxiij. c. di. Ne ꝯme das cū hoie iuido: ꝛ ne dſideres cibos eꝰ: qm̄ i. ſilitudiēꝫ arioli et cō ꝯiecturē eſtiat qd ignat ꝯmede ꝛ bibe dicꝫ t ꝛ mēs eꝰ n̄ ē tecū.

Rumoribꝰ, criminibꝰ ſuſpitiōibꝰ: mime credulꝰ ſis: ſꝫ potiꝰ malis q̄ ꝑ ſpēm ſimplicitatis ad nocē dū aliqbꝰ ſurrexerint hōrē ſurripientes; oppoſitiſſi mus ſis: ad irā tardꝰ: ad miſericordiā pronus

Hic Seneca pōit aliq̄ officia cū ꝑoribꝫ aliq̄liter cōuenietia. ꝛ vult pꝰ: ꝙ tu ꝯtinēs nō cito credere dēs fabulꝭ ꝛ rumoribꝫ vulga riū Juxta illd Catōis Noli tu cuidā referēti credere ſēper. Erigo a ē tribuēda fides qꝛ mlti mlta loquūtur Nō credatᷓ cuiqꝫ ſi mul ta loqtur: et hoc iō qꝛ in mlti loqo raro deeſt mēdaciū. vt dr ꝓuer. x. Jō mime credulꝰ ſis: nec etiā credere dēs criminibꝫ: hoc ē diffa matōibꝫ qꝛ vt dcm̄ ē ꝓcurator bone fame: et ſemiatoꝛ eē dēs. Il li āt ꝯriꝰ eē dēs q mittitur ſurripere bonā famā: videlꝫ q per ſpēꝫ falſaꝫ veniūt ad nocēduꝫ aliquibꝫ Et tu mime credulꝰ eē dēs ſu ſpitōibꝫ Nā ſuſpitio ſm Tul. ē qn̄ ex malꝭ indicijs ꝓcedit Cōtin git āt ſuſpicio tribꝫ mōis. Prio qn̄ quis in ſeipſo malꝰ ē: qn̄ ipe quaſi ꝯſciꝰ ſue malicie malū de alio opinatᷓ. Secūdo qn̄ aliquis efficitur malꝰ ad alterū: qꝛ de inimico ex leuibꝫ ſignis quis mala o pinatᷓ Tertio: ex magnis experimētē: ꝛ ſic phs dic ꝙ ſenes maxi me ſunt ſuſpecti: qꝛ mltotiēs experimētuꝫ hn̄t Et ſubdit Sen̄. Tu ꝯtinēs ꝓnꝰ eē dēs ad miam: ꝛ letꝰ ad irā Nā ira vt dic phs vij. ethi. macerat corpꝰ. Sen̄. in li. ij. de ira nihil velociꝰ ad inſa niā ꝙꝫ ira iō ē fugiēda. Etiā iō: qꝛ corrūpit ſubiectū ꝛ vitā dīnuit

In aduerſis eſto firmꝰ: i ꝓſꝑis cautꝰ ꝛ hūilꝭ occlta toꝛ vtutū Sicut em̄ viciorū vane glē cōtēptoꝛ: ꝛ bo rū qbꝰ ꝑditꝰ es ſi acerbꝰ exactoꝛ eſto Nulliꝰ iprudētia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

az ꝺſpicias Rari ſermōis eſto: loq̄ntiū patiēs auditor' Seuer⁹ nō ſeu⁹: hilares nō ſpnas Sapiētie cupid⁹ z docil' Que noſti ſīt arrogātia poſtulāti ipꝛtire q̄ neſc ſine occultatōe ignorātie tibi poſtula ipꝛtiri

Hec eſt vltia ps hui⁹ capi. de tēperātia In q̄ seneca plīma officia tēperātie ſuperaddit: cū repetitōe q̄rūdā pꝛehabitoꝝ. Et vult ꝑmo: ꝙ tu ꝯtinēs firm⁹ eē dēs in diffoꝛtunijs vel aduerſitatib⁹ et circūſpect⁹ vñ Cato. Cū fuer felix q̄ ſūt aduerſa caueto. Nā vltia raro corrñdēt ꝑmis Jō ēt ſeñ. li. viij. de nālib⁹ ſic dicit Neſcis fortuna q̄eſcere nūc leta nūc triſt Dz igit̄ nēo in ꝓſperitatib⁹ gaudere: neq3 in aduerſitatibus deficiat. Et ſubdit: ꝙ ꝯtinēs dēt eē hūilis: occultatoꝛ ſuaꝝ ꝟtutū: h̄ ē nō dēt q̄rere gl'az vanā de ſuis ꝟtutib⁹. Nā gl'a labil' eſt: vt dicit mgr̄ Seneca i epl'a q̄dā ad Lucil. Quid de vanis gl'aris hoīb⁹ q: mime ꝓdeſt: iō ꝯtēnere dēs vanā gl'az: q: faciliter decidit ſicut flos Tull'. ij. offi. Et ſubdit qꝺ ꝯtinēs ēt nō dēt eē crudel' exactoꝛ vel correctoꝛ illoꝝ hoīm quib⁹ añpoſit⁹ et ꝑpoſit⁹ ē i digitate. ſ3 hūil' vt ꝑus patuit Neq3 ēt ꝯtinēs alic⁹ inſipiētiā ſpernere dēt. Nā magna mīa eſt miſerere inſipiēt vt dt platin⁹ phs. Et ꝯtinēs pauca loqui dēt: z illa q̄ loq̄tur dñt eē vera: Juxta illud moral'. Sermo breuꝫ ver⁹ tuo ꝓcedit ab ore. Sil'r Cato. Nō ſis vētoſus zc. Et dēt eē cupid⁹ ſapiētie. Nā nihil vtili⁹ hoīb⁹ in hac vita ē q̄3 ipa: q: diſponit oīa. vt dr ſapiētie viij. Et vitā q̄etā efficit. vt dt Seneca. ad Lucil. Et ꝯtinēs dēt eē docil' hoc ē diligēter deb3 inſiſtere ſtudo Quare dicit Seneca lxxviij. ad Lucil. quā diu viuas tā diu diſcas. vñ Cato. Inſtrue ꝑceptis animū ne ceſſes. Nā ſine doctrina vi. zc. Etiā ꝯtinēs impꝛtire dēt illud qꝺ pōt poſtulāti: cui⁹ rō ante habita eſt. Et ea que tu ignoꝛas ſine verecundia inq̄re ab alijs Nā per hic anim⁹ tu⁹ eleuatur vñ Sepe rogare: rogata tenere: retēta docere Hec tria diſcipulū faciūt ſuperare mgr̄m. Jdeo nō dēs vereri de inquiſitione: nec occultare tuā ignorātiaz. Nō em̄ viciū ē nihil ſcire: ſed nihil diſcere velle.

De iuſticia

Uſticia poſt hec ōtus eſt. Quid āt eſt iuſticia niſi tacita nature ꝯnexio: i adiutoriū mltoꝝ

adinuenta Et q̇d ē iuſticia niſi nr̄a cōſtitutio ſeu di
uina lex: et vinculū hūane ſocietatis. In hac āt nō
exiſtiam⁹ q̇d expediat Expedit illa q̇cq̇d dictauerit

Iſtud eſt vltimū et p̄ncipale capi. huius totius libelli Sene
ce: in quo determinatur de vltima virtute cardinali. ſcʒ Juſticia
Et diuidit͛ in duas ptes In p̄ma pte ponit Señ. diffinitionē:
in ſc̄da ꝓprietates ꝛ officia iuſticie. ibi Si q̇s ꝛc. In p̄ma pte in
nuit͛ p̄mo: ꝙ iuſticia eſt ꝟtus: ſc̄do cuiuſmodi ꝟt⁹ ē iuſticia: ter
tio ꝙ ip̄a ē vtilis ꝛ illa patent in textu ſm ordinē. Añq̄ʒ de his in
ſpēali aliq̇d dicat͛: p̄mittēda ſunt q̇daʒ gñalia ꝓ noticia ſequētiū
bñda. Et ſunt tria. Primū: ꝙ iuſticia reſpicit ea que fiūt in cōi
catiōibꝫ hūane vite. vt d̾ ph̄s. v. ethi Sil'r mgr̄ hic in lr̄a: qñ d̾
ꝙ ip̄a ſit repta in adiutoriū multoꝝ. Quicq̇d em̄ rō licitū eē di
ctat: hic ꝓſequēde ē et rc̄a rō dictat in hūanis cōitatibus vite ne
ceſſariīs eq̄litatē ꝛ eq̇tatē ergo merito eq̇tas ſeruāda ē que ꝓpri
um obiectū eſt iuſticie. Sc̄dm p̄ncipale eſt: in q̄ ꝯſiſtit iuſticia:
et q̇s ꝓprius ei⁹ act⁹ ē. Propri⁹ em̄ act⁹ ipſi⁹ eſt reddere vnicu
iq̄ʒ qđ ſuū eſt. Nā materia iuſticie eſt operatio exterioꝛuʒ ſm ꝙ
ip̄a vel res que per eā agit͛ fit reſpcū alteri⁹ Propriū em̄ cuiuſcū
q̄ʒ ē qđ ſibi dat͛ ſm eq̄litatē et ꝓportionē iuſticie: ergo ꝓprius ac
t⁹ iuſticie ē reddere vnicuiq̄ʒ qđ ſuū ē. Tertiū ē de q̇dditate ipſi
us iuſticie. vñ ip̄a ſic notificat͛ ſm Ambro. in li. de offi Eſt que v
nicuiq̄ʒ reddit qđ ſuū ē: alienū nō vēdicat: vtilitatē ꝓpriā nō neg
ligit: vt cōem equitatē cuſtodiat Eadē ſm btm̄ Thomā in ſc̄da
ij. q. liij. ſic diffinitur: eſt ꝯſtās perpetua q̄ʒ volūtas: vnicuiq̄ʒ ꝙ
ſuū ē tribuēs. Sil'r a ph̄o. v. ethicoꝝ: eſt habitus ſecundū quē a
liquis dicitur opatiuus ſecundū electionē iuſti.

Quiſquis hanc ſectari deſideras. Primo deū time:
ꝛ eum ama: vt ameris ab eo. Amabis autē deum
ſi mutaberis eū in hoc autē: oīb⁹ velis ꝓdeſſe: nul
li nocere. Et tunc cuncti appellabunt: te virū iuſtuʒ
ꝛ oēs te ſequent͛: venerabunt͛: ꝛ diligent

In hac pte Seneca. pōit ptē executiuā ponēdo ꝓprietates
ꝛ officia iuſticie dicēs primo: ꝙ ſectatoꝛ iuſticie p̄ncipalit͛ dēt ti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

mere deū. Vñ pu̾erbioꝝ.xxiij. In timore dñi eſto tota die: nã initiū ſapiētie ē timor dñi Eccl'aſti.i. Nã timor dñi vt ibidē dr gl'a et gl'atio et leticia ē. Jō deū tiere dēm⁹ vt amemur ab eo. Jō etiã diligere pre oibꝫ debem⁹ eū. vñ Cato. Si de⁹ ē anim⁹ vt nobis carmina dicūt. Hic tibi p̄cipue ſit pura mēte colēd⁹ Ille aūt amat deū q̇ imitatur eū in ſuis mãdatꝭ In hoc: vt ōnibꝫ ꝓficu⁹ velit eſſe: ⁊ nulli dãnū inferre: qñ quis hoc facit tūc oēs hoīes appellabūt eū virum iuſtuꝫ et perfectū: ⁊ oēs ſequunt̾ ⁊ amãt eum

Juſt⁹ eñi vt ſis: nō ſolū nō nocebis: ſꝫ etiã nocētes ꝓhibebis. Nã nulli nocere nō ē iuſticia: ſꝫ ab alienꝭ abſtinētia Ab his ergo incipe: ⁊ nō auferas niſi ad maiora ꝑuehar̾ꝭ Etiã aliena ablata r̄ſtitue Raptores q̄ꝫ ip̄os ne ab alijs timēdi ſunt: caſtiga ⁊ ꝓhibe: et coherce.

Hic Señ. pōit alia officia iuſticie dicēs: nō ſolū in h̄ ꝯſiſtit iuſticia vt nulli noceas: ſꝫ etiã ꝓhibere nocētes. Nã nulli nocumētū inferre: proprie dicta nō ē iuſticia: imo req̄rit̾ cuſtodia ab alienis malis: ḡ ab his documētis dēs incipere: et nō ceſſare donec ad maiora ꝑucharis Etiã nō ſolū aliena ablata reſtituere debes imo ēt inuētã q̄ fuerūt poſſeſſa ⁊ relicta. vt dr btūs Thomas in ſcda.ij.q.lxvi. Et caſtigare dēs ⁊ ꝓhibere ip̄os raptores ne ab alijs hoībꝫ ſint formidãdi: qꝛ i h̄ ꝯſiſtit ꝓpri⁹ act⁹ iuſticie vt viſū ē

Ex nulla vocꝭ ãbiguitate cōtrouūſiã nectas: ſꝫ aīmi q̄litatē ſpectare: nihil t̄ iterſit an affirmes vl' neges. De r̄ligiōe ac fide ſcias agi vbicūq̄ d̾ v̾itate tractat̾ Nã etſi de⁹ in iureiurãdo inuocet̾ et iuocãti teſtꝭ nō erit tñ iſt̄ nō trãſeas v̾itatē nec iuſticie trãſileas legē

Hic Señ. pōit alia officia ad hitū iuſticie ꝑtinētia. ⁊ vult p̄mo q̄ hō iuſt⁹ de dubio ſmōe diſceptationē facere nō dꝫ. ſ̄ideꝫ Cato in ſuis dogmatibꝫ. Irat⁹ de re incerta ꝯtēdere noli. Nã h̄ propriū ē ſtultoꝝ vt dr prouer.xviij.ca: Labia ſtulti immiſcēt ſe

rixis: ⁊ os ei⁹ iurgia ꝓuocat Et ſubdit Sen̄. ꝙ q̄litatē aīmi iſpi
cere dꝫ iuſt⁹: ſic videlꝫ ꝙ ſit iſecutoꝛ bonoꝝ moꝝ. ⁊ ſcire dēs ꝙ iu
ſte tractat⁹ ē de religiōe ⁊ fide: iō fuāda ē vbicūqꝫ tractaꝛ de veri
tate. et ſi deū i iureiurādo īuocaueꝛ: et nō tibi teſtis fuerit ꝓtere
a nō dēs trāſire ṽitatē nec ſtatutū iuſticie Nam p⁹ deū ipa veri
tas colēda ē: vt vult pythagoras q̄ ſola deo hoīes ꝓrios facit Jō
phs empedocles inq̄t. Caue ab his qui veritatē nō ſeruāt: iō nū
q̄ꝫ recedere debes a lege veritatis nec iuſticie

Quot ſi aliq̄n coarteꝛ mēdatio vti: vtere nō ad fal
ſi ſꝫ adveri cuſtodiā Et ſi cōtigerit veritatē mēdacio
redimē: ſi mētieꝛ: ſꝫ poti⁹ excuſabꝛ: qꝛ ibi hoſt̄a cā
ē. Juſt⁹ ſecreta nō ꝓdit: tacēda em̄ tacet: ⁊ loquen-
da loquitur

Hic Sen̄. pōit alia officia ad hitū iuſticie ꝑtinētia volēs: ꝙ
ſi tu aliū ꝯpulſis fueꝛ aliq̄n frui mēdacio: vti dēs ad ꝯſuatōeꝫ ve
ri ⁊ n̄ falſi: nā ad iuſticiā nos nati ſum⁹: vt dt Tull'. i li. i. Nihil
p̄ſtāti⁹ q̄ꝫ itelligi nos ad iuſticiā eē natos: nō em̄ opiniōe ſꝫ natu
ius iſtitutū ē. Cū āt iuſt⁹ dr q̄ſi ius ſuās: vti dēt ad ꝯſuatōeꝫ ṽi
ſmoīs: ⁊ ꝓpt vtilitatē mēdacū Mēdaciū āt ſm ſe malū ē ⁊ fugi
endū: vt dt phs. iiij. ethi. Unuſq̄ſqꝫ q̄lis ē talia facit opaꝛ ⁊ viuit
niſi grā alic⁹ opeꝛ Si āt ꝯtigerit nos vti mēdatio ꝓpt vtilitatē
ꝓxi: ⁊ nō ꝓpt deceptōeꝫ vel grā lucri mendaciū prauū nō ē ⁊ ſi
bō iuſt⁹ nō manifeſtat ſecreta iuſtus dicitur. Sed fatui faciunt
oppito mō: de quibꝫ Alanus. Stultioꝛ eſt ſtulto qui mādat bal
ſamo cribo. Et verbis pleno verba tacendo viro.

At illi alta ē pax: et ſecura etiā trāq̄llitas: vt dū illi a
mal vincūt: ab illis. āt mala vincāt. Hec ergo ſi ſtu
dere curaueris let⁹ et intrepidus finē tui curſus ex
pectabis triſticiā hui⁹ mūdi hilaris deſpicies ⁊ tu-
multuoſa expectabis q̄et⁹ ⁊ ad extrēa ſecur⁹ ꝓpabꝭ

Hic ꝯñr oñdit Sen̄. ꝙ ſūma req̄es: ⁊ alta pax ſeu ſecura trāq̄l
litas illi hoī exiſtit vidꝫ iuſto: q̄ tacēda tacet ⁊ loq̄nda loquiꝛ Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

cū mali hoīes ſupant a mal': tūc ipē oīa ſupat mala Et ꝗ īfert ſe
neca. Si iuſtꝰ curā habuerit ī ſtudēdo: ⁊ ꝯtinēdo ea q̄ dcā ſūt de
iuſticia: iſte tutꝰ ⁊ letꝰ expectare pt̄ ꝯminū ſue vite: ⁊ oīa hꝰ mūdi
refutat: videlꝫ triſticiā ⁊ tumultuoſa ſuſtinet: ⁊ ꝗ̄dic tutꝰ ad ex'
trēa vite ſue. Nā iuſticia ſcdm Mercuriū ē vocatio dei Cū āt illa
duo officia ꝯtinꝫ: q̄ pōit Lactāiꝰ ī li. de vero cl'tu dei: vidꝫ ꝯiūgi
deo ⁊ hoī: ꝓmū vidꝫ deo ꝯiūgi ꝛligio nūcupat. Scdm āt hūani
tas ē: ſecure ⁊ hilarit ꝓperat pt ad extrēa iudicia ꝓpt iuſticiā bō

De menſura et moderatione prudentie

Is ergo īſtitutōibꝰ he q̄ttuor v̄tutū ſpēs ꝑfcm̄
te faciūt virū ſi mēſurā rectitudis hax eq̄ viuēdi fine
ſuabis Nā ſi prudētia ē mios ſuos excedꝫ. callidꝰ
pauidꝰ. acumis eris īgenꝫ. iueſtigator latētiū q̄liū
cūꝗ noxiarū oſtētator vocaberꝫ iimicꝰ tidꝰ ſuſpicati
oibꝰ attētꝰ. ſꝑ aliq̇d timēs. ſꝑ aliq̇d q̄rēs. ſꝑ aliq̇d
exiſtimās ⁊ ſubtiliſſiās ſuſpicatōes tuas ad rep̄hē
ſionē alicꝰ īpingēs admiſſo notaberis digito aſtu
plenꝰ. v̄ſipelꝭ. ſimplicitatꝫ iimicꝰ. cōtēplatorꝗ cul,
pax. ⁊ poſtēo vno noie a cūctꝫ malꝰ vocaberis hō.

Poſtq̄ꝫ Seneca determiauit ſpecifice ⁊ ſigillati de q̄ttuor v̄
tutibꝫ cardinalibꝫ: viꝫ de prudētia Magnanitate Cōtinētia et
Juſticia. Hic ꝯñr poit epilogationē hax v̄tutū: ⁊ hoc propter
meliorē hn̄dā mēoriā. Et primo pōit recapitulationeꝫ prudētie
Scdo magnanimitatꝫ Tertio ꝯtinētie: q̄rto iuſticie Et ꝑtes pa
tebūt per ordinē in proceſſu lr̄e Epilogādo dicit ſic: hiſꝗ īſti
tutioibꝫ ⁊c. q̄ſi diceret ꝙ ille q̄ttuor v̄tutes cardiales cū officijs
earūdē: faciūt iſte virū felicē ⁊ perfcm̄: ⁊ hoc ē verū ſi viues ſꝫ mē
ſurā rectitudis vn̄ Seneca in epl'a lxxxviij. ad Lucilliū hec īnq̄t
Hoc optimū hꝫ ī ſe gn̄oſꝰ aīmꝰ: ꝙ excitat ad hoēſta: magnarū
rerū ſpē ad ſe vocat ⁊ attollit dociles qꝫ natura nos edidit: ſꝫ rōnē
iperfec.ā dedit: q̄ v̄tutibꝫ et ſciēcijs ꝑfici pt. A v̄tutibꝫ ei morꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

flũt: a moribꝫ ꝟtꝰ pficiũt: vt dꝫ Policrates li. v. ⁊ Augꝰ. de ciuit a te dei li. ij. c. xxi narrat iſtũ ꝟſũ. Moribꝫ antiqs res ſtat rhõana viriſqꝫ. q ꝟſꝰ nihil aliud pdicit: niſi ꝙ ille q modũ ſuat i ꝟtutiḃ ⁊ pſeuerat: ille oia bñ regit: qs āt amator cupit eē ꝟtutꝫ ſpeckẽ nc t̃mios excedꝫ. qꝛ q excedit t̃mios prudẽtie: ille erit callidꝰ. ⁊ et pauidꝰ vt pꝫ i lr̃a: ⁊ poſtreo ab oibꝫ hoibꝫ vno noie pꝟſꝰ hõ dicet

In has ergo maculas: prudẽtia immoderata pro ducit. q̃cũq in ea mediocriter laute pſiſtit nec obtu ſum habet in ſe aliquid nec verſutum.

Hic pñr Sen̄. pcluſiue oñdit: ꝙ ſi qs imoderatã prudẽtiã ſeq̃r ille ſciat ꝙ in has maclas. i. in h vicia iã dcã labiẽ. Qui āt medio crit in ea pſiſtit: hoc ē modũ ſuauerit ille nihil ꝟſutũ nec obtu ſuꝫ hꝫ. Nã ipa (vt dꝫ Platinꝰ phs in li. quē ſpripſit de moribꝫ) eſt ad rõeꝫ normã q cogitat ſingula pſeuerare: ac nihil preter re ctũ facere: velle humanis actibꝫ qꝫ diuinis arbitrijs prouidere.

De moderãda fortitudine

Agnanimitas āt ſi extra modũ ſuũ ſe extollat faciet virũ minacẽ: iratũ: tbidũ: inqetũ: ⁊ i q̃lcũq extollẽtias dictoꝝ ā factoꝝ neglecta hoñſtate feſtinũ q momẽtis oibꝰ ſupcilia erigẽs: vt beſtiarius etiaꝫ deridendꝰ. Nã qeta excitat: aliũ ferit: alium fugat

Hic Seneca põit recapitulationẽ magnanimitatis volens ſi qs āt extra modũ ſe extollat: tũc ipa facit virũ ſuperbũ Super bus āt eſt ille qui videri cupit. Etiã virum minacẽ et iratũ. Jra to aũt ſemper ineſt anguſtia furor: vt inquit Virgiliꝰ li. ij. Totã mẽtẽ pcipitat: ira animũ pturbat: ſenſum nõ facit diſcernere ve rũ. vt dicit in phia poetaꝝ li. iiij. ca. vi. et etiã virũ inquietuꝫ fa cit qꝫ hoiem repentinũ vel velocẽ in q̃lcũqꝫ extollẽtias dictoꝝ vl factorũ: poſtpoſita tñ honeſtate. Qui aũt modũ nõ ſeruat ille ſe per deridet et ſubſannat alios mouẽdo oculos ſuos ꝓpter curi oſitatẽ.. Jõ deridẽdꝰ et ſubſannãdus eſt: tanqꝫ crudelis homo.

Sꝫ q̃uis audax impugnator ſit: tñ mltas extra ſe

violētias ferre nō poterit: ſʒ miſerum obtinet finē
aut erūnoſuʒ derelinquit. Mēſura ergo magnani
mitatis eſt: nō timidum eſſe hominē: nec audacē.

Hic cōplet dcm̄ ſuū de magnanimitate di. ꝙ ꝗuis magnani⁹
ſit audax ſit iuaſor tn̄ nō pt ferre mlta ardua corporꝫ extra ſe: ꝛ
hoc ſi excedat modū magnimitatꝫ Si āt trāſgrediat obtinʒ mi
ſerrimū finē: hoc ē miſerabilē mortē. aut p⁹ ſe mittit erūnoſaʒ r/
cordationē ſeu mēoriā: ꝑ ptea ifert Seneca: ꝙ regla ꝛ mod⁹ et
mēſura magnanimitatꝫ ē. nō nimis timidū eē hoīeʒ: nec nimis
audacē nec ꝑſumptuoſuʒ: ſʒ mediū modū hrē. et q̄ ꝟt⁹ in medi
o ꝯſiſtit. vt dr phs in ethi. Nēpe ipſa ꝟitatē ꝑdicat: iudices fal/
ſos redarguit: et oīm ꝟtutū gn̄a ad ſalubrē portū deducit. Qua
ꝑpter oēs ꝟtutes ſunt ſine ꝟtute: ſi magnanimitas comes nō
fuerit Nihil em̄ fortꝫ aut audacia ꝟt⁹ in exptū linquet. hoc inqt
Oui. in li. de pōto. Oia deficiūt aīm⁹ ſol⁹ oia vincit: ſʒ oia cogi
tat: ꝛ oia tēperat. vt dic Oui. ibidē. Jō in li. x. metamorphoſe/
os ſic ait. Audētes de⁹ ipſe iuuat. vn̄ etiā Uirgi. Audētes fortu
na iuuat timidoſqʒ repellit. Et ergo pre oībꝫ magnanimitas ē
ſeruāda et retinēda: et hoc cū mō et regula et nō exceſſu

De modo temperantie

Ontinētia deiā his termis te aſtringat: ca/
ue ne ſit ꝑcus nec ſuſpicioſe et timide manū
cōtrahas nec nūmis qʒ ſpeculū ponas: nā tal et tā
ta circūfuſa putrebit integritas Hc ergo mediocrita
tis linea cōtinentiā obſeruabis vt nec voluptati de
ditus ꝑdigus et luxurioſus appeas nec auara te
nacitate ſordidus aut obſcurus exiſtas.

Hic Seneca poīt recapitulatiōeʒ. tertie ꝟtūtꝫ cardinal: vidʒ
ꝯtinētie: dicēs ꝙ ꝯtinētia fcīt te virū ꝟtuoſuʒ his officijs ꝛ ter
mis q̄ duo ſunt Primū viciū ē ꝙ tu ꝯtinēs parc⁹ eē nō dēs.
hoc ē tenax in rebꝫ pādis. Et rōnē ſubiūgit: ne doloſe ꝛ auid ma

nū claudas. Jlle aūt ꝓd⁹ dr q̄ retinet quod poſtulat vſ⁹: vidꝫ q̄ ex
pōit vbi nō ē exponēdū: ⁊ retinet vbi ē dādū. meli⁹ aūt ē dare q̄ʒ ac
cipere: vt dr phs in ethi. Scdꝫ officiū: tu ꝯtinēs magnā ſpē
nō dēs ponere i nūmis h ē in diuitijs Et rōeʒ ānectit. Nā itegri
tas pecunijs circūdata ānihilabit̃ idō nulla certa ſpes ponēda ē i
ipis. vñ Virgi. iiij. eneidos. Heu heu miſeꝝ nuſq̄ʒ tota fides Jō
Innocēti⁹ papa inq̄t O pr̄ q̄d ꝓſūt ē diuitie glīe ⁊ leticie cū hoīeʒ
a morte nō liberāt. a vme nō defēdūt. a febre nō eripiūt. ecce qui
iā glorioſus ſedebꝫ in aula: nūc hic ſpr⁹ iacet in tūba. Et ſubdit
q̄ tu ꝯtinēs cuſtodire dēs et reſuare ꝯtinētiā aclinea mediocri
tatꝫ hoc ē ac regl̃a rcā ne voluptati ſis ſubdit⁹ nec ēt videaris ꝓ
dig⁹ hoc ē iutil̃ diſpēſator bonoꝝ: nec ēt luxurioſ⁹. luxuria eīm
corp⁹ ⁊ aiaʒ maculat. nec exiſtas ſordid⁹ auara cupiditate: quia
ipſa inſatiabil̃ ē: vt viſuʒ eſt ſupra capi. prudētie.

Inocentiꝰ Papa

Qualiter ſit moderanda iuſticia

Iuſticia poſtremo eo mediocritatꝫ tenore re
gēda eſt: nec ducto levi in imotā animi rationē ne-
gligentia obſequatur dum nec de magnis neq̄ de
minimis errantiū vicijs corrigēdi curā geras: ſed
licētiam peccādi alludētibus tibi blande: vel illudē
tib⁹ ꝓterue ꝑmittas: neq̄ rurſum dū nimia rigi-
ditate et aſperitate nihil venie aut benignitatis re
ſeruas: humane ſocietati durus appareas Jſta er
go amabilis iuſticie regula tenēde eſt: et reuerenti-
a diſcipline ei⁹: neq̄ nimia negligentia cōitate te
ſpecta viſeſcat: neq̄ ſeviori atrocitate diuturna: g-
tiā humane amabilitatis amittas
Poſtq̄ Seneca poſuit recapitulatōeʒ magnanitatꝫ et pru-

dētie ⁊ ꝯtinētie. hic ꝯn̄r pōit epilogatiōnē iiij. ꝟtutꝫ ſcꝫ iuſticie q̄
vltia ē inter ꝟtutes cardinales vt p̄us patuit volēs: quōlr q̄liter
ip̄a regēda ē: videlꝫ tenore mediocritatis. Et rōeꝫ ſubiungit. ne
ip̄a iuſticia recipiat negligētiā in īmotā rōnē animi: neqꝫ de ma
gnꝫ vicijs neqꝫ de ꝑuis. et hoc iō. qꝛ iuſticia ex lege fit Lex āt ſcri
ptū eſt ius: afferēs hoēſtū ꝓhibēs ꝯriū. Iō ſubdit ꝙ licentiā pec
cādi tibi blāde alludētib. i. ꝯplacētib et ꝓteruē inſurgētib nō
permittas ſꝫ curā gere puniēdi crimia: ſꝫ tm̄ cū benigitate ⁊ hūi
litate Quare dt Hora. in eplīs. Nēo adeo fer⁹ ē vt nō miteſce
re poſſit Sen̄. in li. ij. de clemē. Ois benigitas appriat: ⁊ ꝓp̄u
ſapiētꝫ libēt ē dare: nā hūanā benigitatē ſuadet: cū oēs vni⁹ na
ture ſum⁹: q̄zobrē p̄ oib opera benignitatꝫ et pietatis ſunt exhi
benda: iō reſeruare debem⁹ benigitatē: ⁊ nō aſperitatē nimiā ne
qꝫ crudelitatē: qꝛ meli⁹ ē nimiū hr̄e de mia q̄ꝫ de ſeueritate ⁊ cru
delitate. Et rōnē annectit ne videaris ꝓteru⁹ hūane ſocietati: er
go iſta regl'a amabilis iuſticie eſt tenenda: vt reuerētia ei⁹ diſci
pline: et hoc ideo. ne ip̄ſa vileſcat q̄ſi deſpecta ꝓpter nimiā fami
liaritatē et cōmunitatē negligentie: nec etiā amittas diuturnita
te gratiā amabilitatis: ſcꝫ ꝓpter nimiā crudelitatē

Concluſio premiſſorum.

**I q̄s ergo vitā ſuā ad vtilitatē nō tm̄ ꝓpriaꝫ:
ſꝫ multoꝝ iculpabilit̄ aſſiſti deſiderat: hāc p̄dictaꝝ
ꝟtutū p̄clarā formulā: ꝓ q̄litatib⁹ tꝑm: locoꝝ per
ſonaꝝ. atꝫ cauſaꝝ eo mediocritatꝫ tramite teneat:
vt velut in q̄dā vehiclo ſūmitatꝫ aſſiſtes: q̄ſi ꝓ obru
pta extrinſec⁹ p̄cipitia ruentē mentē cōpos ip̄e di
mittet inſaniā aut deficientē cōtemnet ignauiaꝫ.**

Hic conſequenter Seneca ſubdit cōcluſionem reſponſiuaꝫ
ōnium predictaꝝ virtutū cardinalium. Dicens ſi tu deſideras
modū viuendi et inculpabiliter manere in vita tua: nō tantuꝫ ꝓ
priam vtilitatē: ſed multorum affectas: hanc p̄clariſſimā formu
lā haꝝ p̄dictaꝝ ꝟtutuꝫ obſeruabis: mediante illa via: videlꝫ vt
mediū ſēper retineas: ſꝫ aſſiſtēs ruc̄ in q̄dā vehiculo ſūmitatꝫ: h̄
ē in ꝓpugnac'lo altitudis: vt ī hūanis ꝯuerſatōib mētē ꝑ ip̄ui
ſa negocia valeas ꝓſpicere. ⁊ ēt vt tu ip̄e potēs: ſpnes ſupbiā ⁊ ꝯ

tēnes ignauiā:hoc ē ſtulticiā. Nā terminꝰ bonꝰ in ſuperbia ⁊ ig
nauia nō ꝯſiſtit. Teſte ſcriptura ſacra:an̄ceſſores nr̄i bom̄ opta
rūt:ergo et nos optare dēmꝰ. Vn̄ Cicero in tuſcl̄anis q̄ſtioibꝫ
li.v. Stoici finē bonoꝝ aſſentiūt ꝯgruū nature:et cū eo lauda
biliter viuere. Nā teſte Apulcio in li.de deo ſocrat. Nihil apud
deū rectiꝰ ē: q̄ꝫ vir aio perfectꝰ ⁊ bonꝰ:q̄ alijs an̄cellit. Quare di
cit Ouidiꝰ in de arte. Diſce bonas artes moneo rhomana iuuē
tus. Nō tm̄ trepidos vt tueare reos. Quare ēt dt ꝟgiliꝰ Diſcite
o miſeri cās ꝯnoſcere rerū: Oim em̄ artiū viuēdi ē diſciplia. Vi
ta em̄ iperfecta ē inhoēſta:per has āt q̄ttuor ꝟtutū ſpēs fit ho
neſta:que legibꝫ circūfulſite preciſis ſunt:quibꝫ mediātibꝫ hō re
cte viuere pt̄ Caueat ergo hō ne ꝟtutes diſcere ceſſꝫ. Vn̄ Petrꝰ
de riga in biblia verificata. Te decꝫ h̄ vt eas feſtio currere greſſu
Virtutū ſemper ad meliora celer Qꝛ hō (vt inq̄t doctiſſimꝰ Var
ro in ſuis ſentētijs) ad h̄ natꝰ ē vt ꝓficiat in moribꝫ. Studeat
ergo q̄ſqꝫ ꝙ in ꝟtutibꝫ et moribꝫ abūdat:cū aſſiduitas tēpoꝝ a
moribꝫ manat vt inquit Seneca in epl̄a q̄dragesima ad Lucil
lū:vbi pōit moris deſcriptionē. Dicēs: Mos ē mētis habitꝰ ex
quo operū aſſiduitas manat. Gaudiū em̄ in ipſis ꝯſiſtit. et eti
am vt inquit Lactātius in li. de vero cultu dei. Virtutes ad bea
taꝫ vitā perducūt:quā nobis dignetur cōcedere:qui in ſecula ſe
culorum eſt benedictus.

Finis eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 62